

A – A Törvényszék tevékenysége 2009-ben

Marc Jaeger elnök

Amióta a Törvényszék testülete a bővítések során gazdagodott, ritkán telik el év összetételének változása nélkül, még hozzá a testület részleges megújításának esetén kívül is. Így 2009-ben két tag távozott hivatalából: Virpi Tiili, aki 1995 óta volt a Törvényszék bírója, valamint Daniel Šváby, aki 2004 óta volt a Törvényszék bírója; helyükbe Heikki Kanninen, illetve Juraj Schwarcz lépett.

Statistikai szempontból az év a folyamatosság jegyében telt. Az érkezett ügyek száma (568) jelentős, és bár kismértékű csökkenést mutat 2008-hoz képest, mégis sokkal magasabb minden korábbi adatnál. Következésképpen – noha a befejezett ügyek mennyiségét tekintve lényeges javulás is megállapítható (555 befejezett ügy) – a folyamatban maradt ügyek száma az ez irányú állandó erőfeszítések ellenére sem volt csökkenthető.

2009-ben két kivételes jelentőségű esemény történt.

Egyrészt a Törvényszék megünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. Az ennek tiszteletére rendezett „20 év után 2020 távlatai felé – Az Elsőfokú Bíróság jövőjének szilárd alapokra építése” című konferencia széles látókörrel rendelkező résztvevők figyelemre méltó hozzászólásaira és vitáira adott alkalmat.¹ Lényeges gondolatokat fogalmaztak meg a Törvényszék jövőjéről, küldetéséről és működéséről, melyek megerősítik a Törvényszék azon meggyőződését, hogy a jogalanyok minél magasabb szintű védelmének biztosítása érdekében a reformokat – a strukturális reformokat is ideértve – folytatni kell.

Másrészt 2009-ben lépett hatályba a Lisszaboni Szerződés. E szerződésnek az európai építményre gyakorolt hatása nem elsősorban az Unió bíróságai vonatkozásában jelentkezik, mégis fölidézhetők olyan szempontok, melyek hatást gyakorolnak a Törvényszékre. Elsőként említendő az intézmény új neve: a közszolgálati ügyekben meglévő fellebbviteli hatáskörére figyelemmel „az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága” helyett az Európai Unió „Törvényszék[e]” nevet kapta. Említendő továbbá a magánszemélyek által rendeleti aktusok ellen benyújtott, megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatósági feltételeinek könnyítése. Említést érdemel még a Törvényszék hatáskörének a magánszemélyek által egyfelől a közös kül- és biztonságpolitika, másfelől a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén benyújtott egyes keresetekre való kiterjesztése. Említésre érdemes végül az Európai Unió Alapjogi Chartájának szerződési rangra emelése. E fejlemények, melyek a bírósági jogvédelem jelentős előrehaladásának minősülnek, érzékelhetően befolyásolhatják mind a Törvényszék előtt folyamatban lévő jogviták mennyiségét, mind azok jellegét.

Az alábbi ismertetés áttekintést kíván adni a Törvényszék tevékenységének változatosságáról és esetenként összetettségéről a jogszerűséggel (I.) és a kártérítéssel (II.) kapcsolatos jogviták, majd a fellebbezések (III.), végül pedig az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek (IV.) tekintetében.

¹ A hozzászólások a www.curia.europa.eu oldalon érhetők el; a konferencia anyagait 2010-ben fogják megjelentetni.

* Az egyértelműség érdekében és az intézményi folyamatosságra tekintettel a továbbiakban – időbeli megkülönböztetés nélkül – az új elnevezést használom.

I. A jogszerűséggel kapcsolatos jogviták

Az EK 230. cikk alapján benyújtott keresetek elfogadhatósága

1. Keresettel megtámadható aktusok

Az EK 230. cikk értelmében azok a megsemmisítés iránti keresettel megtámadható aktusok, amelyek a felperes jogi helyzetének jelentős megváltoztatásával a felperes érdekeit érintő kötelező joghatást váltanak ki.²

A T-437/05. sz., *Brink's Security Luxembourg kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 9-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) egy közbeszerzési szerződés felperes versenytársának való odaítélésének a felperes általi vitatása folytán keletkezett dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelem tárgyában a Törvényszék újíto erejű megállapításokat tett e meghatározás lehetséges rugalmasabbá tétele tekintetében.

Ebben az ügyben a megtámadott aktus a Bizottság azon levele volt, amelyben tájékoztatta a felperest, hogy megtagadja a jelentkezők által benyújtott ajánlatokat értékelő bizottság összetételének közlését. Márpedig a Bizottság dokumentumaihoz való hozzáférés iránti, az 1049/2001/EK rendelet³ 6–8. cikkében szabályozott eljárás két szakaszból áll. Először a kérelmező a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti első kérelmet intéz a Bizottsághoz. Ennek teljes vagy részleges elutasítása esetén a kérelmező megerősítő kérelemmel fordulhat a Bizottság főtítkárához. Ennek teljes vagy részleges elutasítása esetén a kérelmező az EK 230. cikkben írt feltételeknek megfelelően keresetet indíthat a Bizottság ellen. Így egyedül a főtítkári intézkedése jár olyan joghatásokkal, amelyek érinthetik a kérelmező érdekeit, és ezért csak ezen intézkedés tehető megsemmisítés iránti kereset tárgyává.

A Törvényszék ebből arra a következtetésre jutott, hogy az első kérelem elutasítása elleni, megsemmisítés iránti kereset főszabályként elfogadhatatlan. A Törvényszék azonban megállapította: a Bizottság az elutasító levélben – noha az 1049/2001 rendelet azt előírja – elmulasztotta tájékoztatni a felperest azon jogáról, hogy megerősítő kérelmet nyújthat be. E szabálytalanság kivételesen elfogadhatóvá teszi az első kérelem elutasítása elleni, megsemmisítés iránti keresetet. Ellenkező esetben a Bizottság a neki felróható alaki hiányosság folytán kivonhatná magát a bírósági felülvizsgálat alól. Márpedig, amint az az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, minthogy az Európai Közösség jogközösség, melyben az intézmények aktusai a Szerződésnek való megfelelésük felülvizsgálatának vannak alávetve, a bíróság elé terjesztett keresetekre alkalmazandó eljárásjogi szabályokat, amennyire csak lehet, akként kell értelmezni, hogy azok alkalmazása hozzájáruljon a jogalanyokat az uniós jog alapján megillető jogok hatékony bírói védelmének biztosításához.

2. Keresetőségi jog

Az EK 230. cikk negyedik bekezdése a magánszemély által a nem neki címzett aktus ellen indított kereset elfogadhatóságát ahhoz a kettős feltételhez köti, hogy a megtámadott aktus a felperest

² A Bíróság 60/81. sz., *IBM kontra Bizottság* ügyben 1981. november 11-én hozott ítéletének (EBHT 1981., 2639. o.) 9. pontja.

³ Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 145., 43. o.; magyar nyelvű kiadás 1. fejezet, 3. kötet, 331. o.).

közvetlenül és személyében érintse. Az ítélkezési gyakorlat szerint azon természetes vagy jogi személyek, akik nem címzettjei valamely határozatnak, csak akkor állíthatják, hogy személyükben érintettek, ha ez a határozat sajátos jellemzőik vagy egy őket minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rájuk, és ezáltal a címzethez hasonló módon egyéníti őket.⁴ Ahhoz pedig, hogy valamely személyt egy közösségi jogi aktus közvetlenül érintsen, a szóban forgó közösségi jogi aktusnak közvetlen joghatásokat kell kiváltania az érintett jogi helyzete tekintetében, alkalmazásának tisztán automatikus jellegűnek kell lennie, és az aktus csak a közösségi jogból eredhet, köztes jogszabályok alkalmazása nélkül.⁵

A T-420/05. sz., *Vischim kontra Bizottság* ügyben (amelyben a Törvényszék 2009. október 7-én hozott ítéletet, az EBHT-ban még nem tették közzé) a felperes a 2005. szeptember 16-i 2005/53/EK bizottsági irányelv⁶ megsemmisítését kérte – mely irányelv a 91/414/EGK tanácsi irányelvnek⁷ a forgalomba hozatalra a tagállamok által engedélyezett hatóanyagokat tartalmazó I. mellékletébe felvette a felperes által termelt klórtalonilt, ám egyben bizonyos feltételeket szabott többek között ezen anyag megengedett legnagyobb hexaklór-benzol-tartalmát (HCB-tartalmát) illetően. E jogszabályok alapján a tagállamok kötelesek módosítani vagy visszavonni az e feltételeknek meg nem felelő klórtalonilt tartalmazó növényvédő szerek meglévő engedélyeit.

Minthogy ezen irányelv általános hatályú aktusnak minősül, a Törvényszék hangsúlyozta, hogy noha az EK 230. cikk negyedik bekezdése nem foglalkozik kifejezetten a természetes vagy jogi személy által valamely irányelvvel szemben benyújtott megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságával, az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy ez az egyetlen körülmény nem elegendő az ilyen keresetek elfogadhatatlanná nyilvánításához. A közösségi intézmények ugyanis csupán a szóban forgó jogi aktus formájának a megválasztásával nem zárhatják ki az e rendelkezés által a magánszemélyeknek biztosított bírói jogvédelmet, mivel a megtámadott jogi aktus általános hatálya nem zárja ki, hogy az bizonyos természetes és jogi személyeket közvetlenül és személyükben érintsen. Ilyen esetben valamely uniós jogi aktus egyszerre lehet általános jellegű, és lehet bizonyos gazdasági szereplőkre tekintettel határozat jellegű is. A Törvényszék – megállapítva, hogy a 91/414 irányelvben szereplő, a forgalomban lévő hatóanyagokra vonatkozó értékelési eljárás az érintett termelő bejelentésével kezdődik, aki az e célból szükséges adatokra vonatkozó dossziét benyújtja, és akit a dossziéja vizsgálatának különböző szakaszaiba bevonnak – úgy vélte, hogy a felperest mint bejelentőt eljárási garanciák illetik meg, és ezért őt a megtámadott irányelv személyében érinti.

A közvetlen érintettség feltételét illetően a Törvényszék megállapította: a Bizottság azzal a határozattal fejezte be a klórtalonil értékelését, hogy ezt a hatóanyagot bizonyos feltételek mellett felveszi a 91/414 irányelv I. mellékletébe. Továbbá ezen irányelv alapján a tagállamok kötelesek felülvizsgálni a klórtalonilt tartalmazó növényvédő szerek engedélyeit, megvizsgálva a megengedett legnagyobb HCB-tartalom betartását, amihez nem rendelkeznek semmiféle

⁴ A Bíróság 25/62. sz., *Plaumann kontra Bizottság* ügyben 1963. július 15-én hozott ítélete (EBHT 1963., 197., 223. o.).

⁵ A Bíróság C-386/96. sz., *Dreyfus kontra Bizottság* ügyben 1998. május 5-én hozott ítéletének (EBHT 1998., I-2309. o.) 43. pontja.

⁶ HL L 241., 51. o.

⁷ A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló, 1991. július 15-i 91/414/EGK tanácsi irányelv (HL L 230., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 11. kötet, 332. o.). Ezen irányelv értelmében a forgalomba hozatal engedélyezése csak akkor lehetséges, ha az adott időben érvényes tudományos és technikai ismeretek alapján feltételezhető, hogy az érintett hatóanyagot tartalmazó növényvédő szer megfelel bizonyos feltételeknek, melyek az emberi és állati egészségre, valamint a környezetre való ártalmatlansággal kapcsolatosak.

mérlegelési mozgástérrel. A megtámadott irányelv tehát közvetlenül érinti a felperest mint a kérdéses hatóanyag gyártóját, így a megsemmisítés iránti kereset elfogadható.

3. Keresetindítási határidő

A Törvényszék a T-257/04. sz., *Lengyelország kontra Bizottság* ügyben 2009. június 10-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett), valamint a T-300/05. és T-316/05. sz., *Ciprus kontra Bizottság* ügyben 2009. október 2-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) az EK 230. cikkben előírt két hónapos keresetindítási határidő kezdőnapja meghatározásának kérdésében döntött, csatlakozó állam által indított, ezen állam csatlakozása előtt elfogadott és kihirdetett, mezőgazdasági tárgyú átmeneti rendelkezések elfogadását javasló rendelet megsemmisítése iránti kereset esetén. Ezekben az ügyekben a Lengyel Köztársaság és a Ciprusi Köztársaság azt állította, hogy a keresetindítás határideje nem kezdődhetett meg az Unióhoz való csatlakozásuk előtt, amely csatlakozás a vitatott rendelet hatálybalépésének egyik feltétele volt.

E tekintetben a Törvényszék emlékeztetett: az EK 230. cikk ötödik bekezdése alapján a megsemmisítés iránti keresetet a jogi aktus kihirdetésétől számított két hónapon belül kell megindítani; az eljárási határidőkre vonatkozó közösségi szabályozás szigorú alkalmazása a jogbiztonság követelményének, illetve annak a feltételnek felel meg, hogy az igazságszolgáltatás során ne érvényesülhessen hátrányos megkülönböztetés, sem önkényes bánásmód. Az adott ügy körülményei között ebből a Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a kereset elkészített, és e következtetést az érintett államok érvei sem változtatják meg. Egyrészt ugyanis a vitatott rendelet hatálybalépésének az érintett államok csatlakozásához való kötésének kérdése nem bír jelentőséggel, mert azt jelzi, hogy az aktus érvényesíthetősége – amely az összes közzétételi alakszerűségi előírás teljesítéséhez kapcsolódik, és meghatározza a keresetindítási határidő kezdetét – összetéveszthető az említett jogi aktus ehhez képest elhalasztható hatálybalépésével. Másrészt a Törvényszék álláspontja szerint, mivel az EK 230. cikkben előírt keresetindítási határidő általánosan alkalmazandó, az érintett államnak nem kellett tagállamnak lennie, hanem e cikk rá mint jogi személyre mindenképpen alkalmazandó volt. Harmadrészt a Törvényszék hangsúlyozta: ezen államokat nem fosztották meg a hatékony bírói jogvédelemhez való joguktól, mivel, noha a harmadik államok, beleértve az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt álló államokat, nem igényelhetik a tagállamok számára kialakított peres fél jogállását, megilletik őket azok a lehetőségek, amelyeket az EK 230. cikk negyedik bekezdése a jogi személyek jogvitában való részvételére elismer. Márpedig a Törvényszék megállapította, hogy a vitatott rendelet, még ha általános hatályú aktusnak minősül is, közvetlenül az érintett államokat akadályozza önálló jogköreik szándékuk szerinti gyakorlásában azzal, hogy különféle kötelezettségeket ír elő számukra a cukortöbblet megszüntetésére irányuló, többek között pénzügyi rendelkezések megalkotására és végrehajtására. Az állami szint alatti testületekre alkalmazandó ítélkezési gyakorlat⁸ analógiájára a Törvényszék megállapította: a Lengyel Köztársaságot és a Ciprusi Köztársaságot a tagállami minőségük megszerzése előtt is közvetlenül és személyükben érintette a megtámadott rendelet, így a keresetindítási határidőnek az e rendelet kihirdetésétől számított szigorú alkalmazása nem akadályozta meg ezen államokat abban, hogy jogaikat érvényesítsék.

A Ciprusi Köztársaság továbbá azt állította, hogy keresete mindenképpen elfogadható a kiinduló rendeletet módosító rendelet elleni, határidőn belül benyújtott részében. A Törvényszék emlékeztetett: bár az olyan aktus jogerőssége, amelyet határidőn belül nem támadtak meg, nemcsak magára az aktusra vonatkozik, hanem minden későbbi, pusztán megerősítő jellegű

⁸ A Törvényszék T-214/95. sz., *Vlaams Gewest kontra Bizottság* ügyben 1998. április 30-án hozott ítéletének (EBHT 1998., II-717. o.) 29. pontja.

aktusra is – amely megoldást a jogi stabilitás szükségessége igazolja, és amely minden egyedi aktusra érvényes, akár csak az olyan normatív jellegű aktusokra is, mint amilyen a rendelet –, ha a rendelet valamelyik rendelkezése módosul, újra lehetőség nyílik keresetindításra nemcsak kizárólag e rendelkezés, hanem az összes, akár nem módosított rendelkezés ellen is, amelyek egységes egészet alkotnak vele.⁹ A Törvénytörvény azonban összefüggéseiben vizsgálta és árnyalta e következtetést, kimondva, hogy a módosított rendelkezés megsemmisítése iránti kereset esetén a keresetindítási határidő lejártát nem csupán akkor kell megállapítani, ha e rendelkezés azt ismétli meg, amelynek vonatkozásában a keresetindítási határidő lejárt, hanem akkor is, ha az új szöveg eltér, ám ez a rendelkezés érdemét nem érinti. Ezzel szemben, ha a rendelet valamely rendelkezése – akár részben is – érdemben módosult, akkor újra megnyílik a keresetindítási határidő e rendelkezés és az ezzel oszthatatlan és érdemi egységben lévő, akár változatlan többi rendelkezés tekintetében is. Minthogy az adott ügyben a vitatott rendelet járulékos és eljárásbeli módosításokat tartalmazott, melyek kizárólag a kiinduló rendeletben előírt határidők meghosszabbítására irányultak, a módosító rendelet megsemmisítése iránti keresetben nem lehetett kérni a kiinduló rendelet rendelkezéseinek megsemmisítését.

A vállalkozásokra alkalmazandó versenyjogi szabályok

1. Általánosságok

a) A jogsértés időtartama

A T-58/01. sz., *Solvay kontra Bizottság* ügyben 2009. december 17-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvénytörvény kimondta, hogy még ha feltételezzük is, hogy felferülhetnek a jogsértés időtartamára vonatkozó bizonyítási teher megfordulását lehetővé tevő különleges körülmények, a Bizottság mégsem mentesülhet azon kötelezettsége alól, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértését megállapító határozatát a jogsértés időtartamára vonatkozóan részletesen megindokolja, és az említett időtartam tekintetében rendelkezésére álló információkat megadja. Mivel a megtámadott határozat a jogsértés végére vonatkozóan ellentmondásos elemeket tartalmazott, a Törvénytörvény megállapította, hogy a Bizottság, amelyre a bizonyítási teher elsődlegesen hárult, nem bizonyította, hogy a kérdéses jogsértés 1990 végéig folytatódott. Ennélfogva a Törvénytörvény szerint a megtámadott határozatot meg kellett változtatni, 25%-kal csökkentve a felperessel szemben kiszabott bírság összegét.

b) Elévülés

A T-405/06. sz., *ArcelorMittal Luxembourg és társai kontra Bizottság* ügy (2009. március 31-én hozott ítélet, az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) lehetővé tette, hogy a Törvénytörvény megerősítse ítélezési gyakorlatát az elévülést megszakító aktusok hatásai személyi hatályának terjedelmét illetően.¹⁰ Az adott ügyben az acélgerenda-piacot érintő kartellben részt vevő leányvállalat anyavállalata hangsúlyozta, hogy az ötéves elévülési időt megszakító aktusok csak a jogsértésben részt vevő vállalkozások vonatkozásában fejtenek ki joghatást. Az anyavállalat, mivel nem azonosították ilyen vállalkozásként a közigazgatási eljárás során – amelynek az elévülést megszakító aktus a részét képezte –, és mivel nem volt a kifogásközlés címzettje sem, vitatta tehát, hogy a Bizottság vele szemben ezen aktusnak az elévülést megszakító hatására hivatkozhat.

⁹ A Bíróság C-299/05. sz., *Bizottság kontra Parlament és Tanács* ügyben 2007. október 18-án hozott ítéletének (EBHT 2007., I-8695. o.) 29. és 30. pontja.

¹⁰ A T-276/04. sz., *Compagnie maritime belge kontra Bizottság* ügyben 2008. július 1-jén hozott ítélet (EBHT 2008., II-1277. o.).

A Törvényszék ezen értelmezést elutasította, pontosítva, hogy az objektív tényre, tudniillik a jogsértésben való részvételre utal, amely különbözik azon szubjektív és esetleges elemtől, mint az ilyen vállalkozásnak a közigazgatási eljárás során való megállapítása. Egy vállalkozás ugyanis részt vehetett a jogsértésben anélkül, hogy a Bizottság ezt tudná abban az időpontban, amikor egy elévülést megszakító intézkedést tesz. Az elévülés nem csupán azon vállalkozások tekintetében szakad meg, amelyek vizsgálati vagy eljárási intézkedés tárgyát képezték, hanem azokkal szemben is, amelyek részt vettek a jogsértésben, azonban még nem ismertek a Bizottság előtt, ennél fogva pedig semmiféle vizsgálati intézkedés tárgyát nem képezték, és semmiféle eljárási aktusnak nem címeztek.

Az elévülés nyugvásának kérdését illetően a Törvényszék kifejtette, hogy noha az 1/2003/EK rendelet¹¹ kimondja, hogy az elévülési idő megszakadása a jogsértésben részt vevő összes vállalkozásra vagy a vállalkozások összes ilyen társulására nézve bekövetkezik, e pontosítás az elévülés nyugvása tekintetében hiányzik. Ennél fogva a Törvényszék megvizsgálta, hogy a hozzá benyújtott kereset relatív hatállyal bír-e, és így kizárólag a felperes vállalkozásra vonatkozik, vagy *erga omnes* hatályú-e, és a jogsértésben részt vevő valamennyi vállalkozásra vonatkozik függetlenül attól, hogy benyújtottak-e keresetet, vagy sem. E tekintetben a Törvényszék először is kiemelte, hogy az elévülés megszakadásához hasonlóan megszorítóan kell értelmezni az elévülés nyugvását is, amely az ötéves elévülési idő elve alól kivételt képez. Nem feltételezhető tehát, hogy a jogalkotó mindkét helyzetre ugyanazon szabályozást kívánta volna alkalmazni. Ezenkívül eltérően az elévülés megszakadásától – amely azt célozza, hogy a Bizottság hatékonyan derítse fel és szankcionálja a versenyjogi jogsértéseket – az elévülés nyugvása definíció szerint olyan esetet feltételez, amikor a Bizottság már meghozott egy határozatot. A bírósági eljárások *inter partes* hatályának és az ebből szükségszerűen eredő következményeknek elvileg ellentmond az, hogy a megtámadott határozat címzettjeit képező vállalkozások egyike által benyújtott kereset bármilyen hatást gyakoroljon a többi címzett helyzetére. Végül a Törvényszék elutasította a Bizottság azon érvét, miszerint az elévülési időnek a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárásnak a vállalkozás általi megindításából fakadó nyugvása úgy az eljárásban részt vevő jogi egységre, mint az összes olyan jogi egységre vonatkozik, amely ugyanannak a gazdasági egységnek a része, attól függetlenül, hogy melyik jogi egység indította az eljárást. Ugyanis, jóllehet igaz, hogy a versenyjogi szabályok címzettjei a gazdasági egységként értelmezendő „vállalkozások”, ugyanakkor a Bizottságnak a versenyjog terén hozott határozatainak alkalmazása és végrehajtása céljából meg kell határoznia egy jogi személyiséggel rendelkező címzettet, és egyedül ez jogosult a közigazgatási eljárás végén meghozott azon határozat ellen keresetet benyújtani, amelynek ő a címzettje. A Törvényszék ez alapján megállapította, hogy a tízéves elévülési idő az egyik felperes vonatkozásában lejárt, és a megtámadott határozatot e vállalkozásra vonatkozó részében megsemmisítette.

c) A védelemhez való jog

A T-24/07. sz., *ThyssenKrupp Stainless kontra Bizottság* ügyben 2009. július 1-jén hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy annak érdekében, hogy a Bizottság mérlegelni tudja azt, hogy mennyiben szükséges egyfelől a felek védelemhez való jogát a lehető legszélesebb iratbetekintés révén biztosítani, másfelől a többi fél vagy harmadik személyek bizalmas információit védelemben részesíteni, ezeknek a feleknek és harmadik személyeknek minden felhasználható iratot a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk. A Törvényszék kiemelte, hogy ha az egyik fél úgy ítéli meg, hogy – miután iratbetekintési lehetőséget kapott – védekezéséhez speciális, nem hozzáférhető információra van szüksége,

¹¹ Az [EK] 81. és [EK] 82. [cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

indokolással ellátott kérelmet nyújthat be a Bizottsághoz e célból. E tekintetben a Törvényszék kimondta, hogy valamely általános jellegű, dokumentumonként nem részletező kérelem nem minősül indokolással ellátott kérelemnek, és nem ad választ a Bizottságnak arra a kérdésére sem, hogy mennyiben relevánsak a nem hozzáférhető információk a felperes védekezése szempontjából.

Továbbá a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a vállalkozások védelemhez való jogának tiszteletben tartása érdekében a Bizottságnak az 1/2003 rendelet 7., 8. és 23. cikke, illetve 24. cikkének (2) bekezdése szerinti határozatok meghozatala előtt biztosítania kell az érintett feleknek a meghallgatáshoz való jogot. Amikor a fent említett valamely határozat, mint például a kifogásközlés meghozatala után küldenek meg dokumentumokat a felperes számára, e fél védelemhez való joga nem sérül, ha a Bizottság az említett határozatban előadott kifogásait nem módosította, és ennél fogva nem állapít meg olyan tényeket, amelyekről az érintett vállalkozás nem fejtette ki álláspontját.

2. Az EK 81. cikk területét érintő fejlemények

a) Időbeli hatály

Az úgynevezett „beton megerősítéséhez való rudak”-kartellügyekben¹² kifejtett elveket alkalmazva a Törvényszék a fent hivatkozott *ArcelorMittal Luxembourg és társai kontra Bizottság* ügyben és a *ThyssenKrupp Stainless kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletben, valamint a T-122/04. sz., *Outokumpu és Luvata kontra Bizottság* ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) emlékeztetett arra, hogy bár az ESZAK-Szerződés jogi keretét felváltotta az EK-Szerződés jogi kerete, és ez azzal járt, hogy 2002. július 24-től megváltoztak az alkalmazandó jogalapok, eljárások, valamint anyagi jogi szabályok, ez a közösségi jogrend és célkitűzései egységességének és folytonosságának keretébe illeszkedik. Ezenkívül az ESZAK 65. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó megállapodás és összehangolt magatartás fogalma megfelel a megállapodás és összehangolt magatartás EK 81. cikk szerinti fogalmának, és a közösségi bíróság ezt a két rendelkezést egyformán értelmezi. A közösségi jogrendszer és a működésére vonatkozó célkitűzések folytonossága így megköveteli, hogy az Európai Közösség – amennyiben az Európai Szén- és Acélközösség helyébe lép, és a saját eljárási keretében – biztosítsa az ESZAK-Szerződés hatálya alatt létrejött helyzetekre vonatkozóan az ESZAK-Szerződés és végrehajtási szabályai alapján a tagállamok, illetve a magánszemélyek tekintetében *eo tempore* keletkezett jogok és kötelezettségek tiszteletben tartását. E követelményt még jelentősebbé teszi, hogy a versenynek a kartellre vonatkozó szabályok be nem tartásából eredő torzulása az ESZAK-Szerződés lejártát követő, az EK-Szerződés hatálya alá tartozó időszakra is kiterjedhet. Ennél fogva az 1/2003 rendeletet úgy kell értelmezni, hogy az alapján a Bizottságnak 2002. július 23-át követően jogában áll az ESZAK-Szerződés tárgyi és időbeli hatálya alá tartozó ágazatokban létrehozott kartelleket megállapítani és szankcionálni.

b) Bíróságok

A T-450/05. sz., *Peugeot és Peugeot Nederland kontra Bizottság* ügyben (2009. július 9-én hozott ítélet, az EBHT-ban még nem tették közzé) a felperesek többek között a jogsértés súlyának a Bizottság

¹² A T-27/03., T-46/03., T-58/03., T-79/03., T-80/03., T-97/03. és 98/03. sz., *SP és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2007. október 25-én hozott ítélet (EBHT 2007., II-4331. o.).

általi értékelését vitatták. Egyrészt, a Bizottság a jogsértést az 1998. évi iránymutatás¹³ 1. pontjának A. alpontja értelmében „különösen súlyosnak” minősítette, mivel a Peugeot által Hollandiában 1997 és 2003 között létrehozott bónuszrendszer célja az volt, hogy az engedéllyel rendelkező holland kereskedőket a párhuzamos import korlátozására ösztönözze. Annak megállapításakor, hogy a Bizottság a mérlegelési jogkörének gyakorlásakor nem követett el hibát, amikor a jogsértés természetét különösen súlyosnak minősítette, a Törvényszék kiemelte többek között, hogy a jogsértés a természete miatt különösen súlyosnak mutatkozik, tekintetbe véve a díjazási rendszert 2003-ig jellemző különösen burkolt módszereket, és pedig olyan körülmények között, ahol a párhuzamos import területén és különösen a gépjárműágazatban a Bizottság korábbi gyakorlata és az állandó ítélezési gyakorlat egyértelműen figyelmeztetett az ilyen rendszer jogellenességére. Továbbá a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a felperesek az érintett piacon jelentős helyet elfoglaló nagy ipari csoport tagjai, és olyan jogi irányítással rendelkeztek, amely tökéletesen felmérhette a kérdéses magatartások versenyellenes jellegét. Másrészt a jogsértésnek az említett piacra gyakorolt konkrét hatását illetően a Törvényszék kiemelte, hogy a Bizottság nem fordított megfelelő figyelmet arra, hogy az árkülönbségek alakulása milyen szerepet játszik az export csökkenésében. A Törvényszék így korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva úgy határozott, hogy a jogsértés súlyára tekintettel indokolt a bírság összegét 10%-kal csökkenteni.

A T-13/03. sz., *Nintendo és Nintendo of Europe kontra Bizottság* ügyben 2009. április 30-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék elismerte, hogy a vertikális jellegű megállapodások és összehangolt magatartások olyan összességét illetően, amelynek célja és hatása a konzolok és memóriakártyák párhuzamos exportjának korlátozása, az érintett vállalkozásoknak a szóban forgó termékek forgalmazásában való részesedése kifejezi a vitatott forgalmazási rendszerben képviselt súlyukat. A Bizottság tehát alappal hivatkozott e kritériumra a bírságok alapösszegének meghatározása keretében alkalmazott eltérő bánásmód céljából.

Ugyanezen ítéletben a Törvényszék – azt vizsgálva, hogy a Bizottság a bírság elrettentő jellegének meghatározásakor nem alkalmazta-e tévesen a jogot – kifejti, hogy a termékek gyártójának e minősége vertikális jellegű jogsértések esetén olyan tényező is lehet, amely kifejezi tényleges képességét arra, hogy a versenynek jelentős kárt okozzon. Ugyanis a szóban forgó termékek gyártójának – aki az említett termékek forgalmazási rendszerében központi helyet foglal el – különös gondosságról kell tanúbizonyságot tennie, és meg kell bizonyosodnia arról, hogy a forgalmazási megállapodások megkötésekor betartja a versenyjogi szabályokat.

A monoklór-ecetsav piacán létrejött kartellt érintő egyik ítélet más tekintetben taglalja a bírságok elrettentő hatásának kérdését. A T-168/05. sz., *Arkema kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletben (nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék ugyanis hangsúlyozta, hogy noha a Bizottság a felperest érintő korábbi ügyekben elrettentő célzattal alkalmazott szorzóegyütthatót, ez nem kérdőjelezheti meg az említett együttható azon későbbi ügyekben való alkalmazását, amelyekben a felperest az ugyanazon jogsértési időszakban fennálló kartellben való részvétele miatt szankcionálják. Mivel minden egyes jogsértés különbözik, és eltérő határozat tárgyát képezi, a Bizottság figyelembe vehette az érintett vállalkozások méretét, és alkalmazhatta a bírság kiindulási összegére a szorzóegyütthatót.

A Törvényszék a felperesek együttműködésének mértékére vonatkozó vizsgálatát követően megváltoztatta a Nintendo-konzolok és -memóriakártyák piacát érintő versenyellenes

¹³ A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C. 9., 3. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.).

gyakorlatokra vonatkozó egyik határozatot is. A Törvényszék a fent hivatkozott *Nintendo és Nintendo of Europe kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletben egyrészről a Nintendo, másrészről pedig Írország és az Egyesült Királyság piacán tevékenykedő kizárólagos fogalmazója által tanúsított együttműködést először is időrendi szempontból hasonlította össze. Ez alapján a Törvényszék megállapította, hogy mind a Nintendo, mind pedig e forgalmazó az eljárás ugyanazon szakaszában nyújtotta be a releváns dokumentumokat, mivel azon tény, hogy a Nintendo e forgalmazó után néhány nappal kezdett el együttműködni, e tekintetben nem bizonyul döntő jelentőségűnek. Ezt követően a Törvényszék minőségi szempontból hasonlította össze az együttműködés mértékét, figyelembe véve mind e vállalkozások együttműködésének körülményeit, mind pedig a közölt információk valódi értékét. E tekintetben a Törvényszék megjegyezte, hogy a két vállalkozás spontánul küldte meg ezen információkat, és hogy ezek tartalma ugyanolyan mértékben segítette a Bizottságot. Ennélfogva a Törvényszék megállapította, hogy az egyenlő bánásmód elve alapján a Nintendo együttműködését a forgalmazó együttműködésével összehasonlíthatónak kell tekinteni. Következésképpen a Törvényszék a Nintendo vonatkozásában ugyanolyan mértékű bírságcsökkentést állapított meg, mint amelyben a forgalmazó is részesült.

A fent hivatkozott *Outokumpu és Luvata kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletben a Törvényszéknek lehetősége nyílt arra, hogy pontosítsa a súlyosító körülményekre és közelebbről a visszaesésre vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy a visszaesés fogalma csupán a jogsértés korábbi megállapítását foglalja magában. Azon tény, hogy az első jogsértést az ESZAK-Szerződés hatálya alatt követték el, és az említett ügy sajátos körülményei miatt semmilyen bírságot nem szabtak ki, egyáltalán nem zárja ki azon elvet, miszerint miután a Bizottság határozatban megállapította valamely vállalkozás kartellben való részvételét, e határozat alapul szolgálhat az adott vállalkozás kartellszabályok megsértésére való hajlamának későbbi értékeléséhez.

A múltbeli jogsértés visszaesés címén való figyelembevételre a T-161/05. sz., *Hoechst kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) is külön fejtegetés tárgyát képezte. Az adott ügyben a felperes vitatta, hogy a Bizottság figyelembe vehet valamely korábbi határozatot, arra hivatkozva, hogy ez utóbbi csak a vitatott jogsértés befejezését követően emelkedett jogerőre. A Törvényszék azonban hangsúlyozta, hogy ahhoz, hogy a korábbi határozatot figyelembe lehessen venni, elegendő, ha előzőleg már megállapításra került, hogy a vállalkozás azonos típusú jogsértést követett el, jóllehet a határozat még bírósági felülvizsgálat alatt áll.

c) A jogsértő magatartás betudhatósága

A monoklór-ecetsav piacon létrejött kartellre vonatkozó ítéletekben a Törvényszék érdekes pontosításokat tett a leányvállalatok jogsértő magatartása anyavállalatnak való betudhatóságával kapcsolatban.

Közelebből a fent hivatkozott *Hoechst kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletben a Törvényszék kimondta, hogy a felperes nem hivatkozhat arra, hogy a felelőssége átruházására az egyik anyavállalatával kötött üzletág-átruházási szerződés útján került sor. Egyrészt, az ilyen szerződés nem hozható fel érvként a Bizottsággal szemben a versenyjogi szabályok alapján kirótt szankciók megkerülése céljából, amennyiben az a kartellben való részvétellel kapcsolatos felelősség társaságok közötti megosztását célozza. Másrészt, a felelősségnek az átruházási szerződés rendelkezései szerinti állítólagos átruházása nem befolyásolja a felperes felelősségének megállapítását, mivel e szerződést a felperes és 100%-os tulajdonában lévő egyik leányvállalata kötötte, amely utóbbi jogsértő magatartása következtében betudható a felperesnek mint anyavállalatnak.

Ugyanígy a fent hivatkozott *Arkema kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben a felperes vitatta, hogy a Bizottság a leányvállalat jogsértését betudhatja az anyavállalatnak, mivel ez utóbbi csupán olyan nem operatív holding, amely csak igen kis mértékben avatkozik be a leányvállalat vezetésébe. A Törvényszék hangsúlyozta, hogy e körülmény nem lehet elegendő annak kizárásához, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorol a leányvállalat magatartására különösen az érintett csoporton belüli pénzügyi beruházások összehangolását illetően. Egy társaságcsoport összefüggésében ugyanis a különösen a csoporton belüli pénzügyi beruházásokat összehangoló holdingtársaság a különböző társaságokban meglévő részesedések egyesítésére irányul, és feladata – különösen e költségvetési ellenőrzés révén – e részesedések egységes irányításának a biztosítása. Ezenkívül a Törvényszék kifejtette, hogy semmilyen következtetés nem vonható le azon tényből, hogy a két társaság különböző piacokon tevékenykedett, és az ügyfelekkel nem álltak szállítói kapcsolatban. Az érintetthez hasonló csoportban a feladatok megosztása ugyanis olyan szokásos jelenség, amely nem dönti meg azon vélelmet, miszerint az anyavállalat és leányvállalata az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozásnak minősül. Végül a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy azon vélelem, miszerint az anyavállalat felelős a teljes mértékben vagy szinte teljes mértékben a tulajdonában álló leányvállalatai által elkövetett jogsértésekért, olyan objektív kritériumon alapul, amely a vállalkozás méretétől vagy jogi szerkezetétől függetlenül alkalmazandó. Ennélfogva, noha e kritérium alkalmazása a csoport méretétől és jogi szerkezetétől függően különböző hatásokkal jár, ez csak a vállalkozások sokféleségének objektív következménye.

3. Az EK 82. cikk területét érintő fejlemények

A T-301/04. sz., *Clearstream kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 9-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék a Bizottság azon határozatának jogszerűségét vizsgálta meg, amely megállapította, hogy a felperesek egyrészről a megkülönböztetés nélküli szolgáltatásnyújtás megtagadásával, másrészről pedig megkülönböztető árak alkalmazásával megsértették az EK 82. cikket.

A Törvényszék kiemelte, hogy a Bizottság helyesen állapíthatta meg ezen erőfölénnyel való visszaélések fennállását. Közelebbről a Törvényszék megerősítette, hogy a hozzáférés nyújtásának megtagadása és az e tekintetben megvalósuló nem igazolt hátrányos megkülönböztetés nem két külön jogsértésnek, hanem ugyanazon magatartás két megnyilvánulásának minősül, mivel a nem igazolt hátrányos megkülönböztetés annak megtagadásából ered, hogy hasonló ügyfeleknek ugyanazon vagy hasonló szolgáltatásokat nyújtanak.

E tekintetben a hozzáférés nyújtására nyitva álló határidőt – az ésszerű és indokolt mértéket jóval meghaladva – túllépték, ezzel pedig a kérdéses szolgáltatás nyújtását visszaélésszerűen megtagadták, ami versenyhátrányt okozott a kérdéses piacon. A Törvényszék megerősítette továbbá, hogy egy forgalmazási láncban feljebb eső (upstream) piacon *de facto* monopóliummal rendelkező vállalkozás által egy kereskedelmi partner tekintetében ugyanazon szolgáltatásokra vonatkozóan eltérő árak öt éven át folyamatosan történő alkalmazása szükségszerűen versenyhátrány okozásához vezetett az adott partnernél.

Továbbá, a T-57/01. sz., *Solvay kontra Bizottság* ügyben 2009. december 17-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék megállapította, hogy a kizárólag az EK 81. cikk szerinti kartellekben és/vagy összehangolt magatartásokban való részvétel vizsgálata érdekében lefoglalt dokumentumok felhasználhatók az EK 82. cikkének megsértésére vonatkozó kifogások alátámasztására, mivel anyagi jogilag hasonlóak azok a gyakorlatok, amelyek a Bizottság szerint az erőfölénnyel való visszaéléseket eredményezték, valamint azok, amelyek tekintetében a Bizottság megbízta alkalmazottjait a vizsgálat lefolytatásával.

A Törvényszék többek között visszaélésszerűnek tekintette az olyan engedményrendszert, amelyben egyéb feltételek mellett különböző engedményeket nyújtottak, ha az ügyfél a felperestől a szerződésben meghatározott mennyiségeken felül további mennyiségeket rendelt, függetlenül a szerződésben meghatározott mennyiségek abszolút értékének nagyságától. Ennélfogva ugyanis az e mennyiségekre vonatkozó egységes ár jelentősen alacsonyabb volt az ügyfél által a szerződés szerinti alapmennyiségekért fizetett átlagárnál, ami az ügyfelet arra ösztönözte, hogy a szerződéses mennyiségeket meghaladó tonnatartalomban is beszerzéseket eszközöljön, mivel a többi szállító e tonnatartalomra nehezen tudott volna a felperes által alkalmazott árakkal versenyképes árakat kínálni.

4. Az összefonódások ellenőrzésének területét érintő fejlemények

a) Gondossági kötelezettség

A T-151/05. sz., *NVV és társai kontra Bizottság* ügyben 2009. május 7-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék rámutatott arra, hogy figyelemmel az összefonódás-ellenőrzési eljárás során a Bizottság számára kötelező gyorsaság követelményére és a szigorú határidőkre, ezen intézmény a szolgáltatott információk pontatlanságára vonatkozó gyanújelek hiánya esetén nem köteles vizsgálatot végezni valamennyi, hozzá érkező információ tekintetében. Ugyanis, jóllehet az alapos és pártatlan vizsgálat Bizottságra háruló kötelezettsége egy ilyen eljárás során nem teszi lehetővé, hogy valósan nem minősíthető elemekre vagy információkra támaszkodjon, a gyorsaság fentebb hivatkozott követelménye feltételezi, hogy a szóban forgó intézmény maga nem vizsgálhatja meg a legapróbb részletekig a hozzá érkező információk eredetiségét és hitelességét, mivel az összefonódás-ellenőrzési eljárás szükségszerűen és bizonyos mértékben a bizalmon alapul.

b) Információkérések

A T-145/06. sz., *Omya kontra Bizottság* ügyben 2009. február 4-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék az információkérés keretében pontosította a Bizottság jogkörének terjedelmét. Egyrészt, magát az információkérést illetően a Törvényszék először is megjegyezte, hogy a kért információk szükségességét azon vélekedésre tekintettel kell értékelni, amelyet a Bizottság a kérelem időpontjában jogosan alakíthatott ki, nem pedig arra tekintettel, hogy ezen információk az eljárás során mennyire lehettek valóban szükségesek. Másodszor a Törvényszék kiemelte, hogy mivel a 139/2004/EK rendelet¹⁴ 10. cikkében előírt határidők az említett rendelet 11. cikke szerinti határozat meghozatala által kiváltott felfüggesztésének időtartama a szükséges információk benyújtásának időpontjától függ, a Bizottság nem sérti meg az arányosság elvét, amikor ezen információk benyújtásáig felfüggeszti az eljárást.

Másfelől, az egyik fél által szolgáltatott, hibásnak bizonyult információk helyesbítése iránti kérelmeket illetően a Törvényszék először is hangsúlyozta, hogy a Bizottság kérhet ilyen helyesbítést, amennyiben fennáll a veszélye, hogy a felhozott hibák jelentős hatással lehetnek a Bizottságnak a szóban forgó összefonódás közös piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó értékelésére. Másodszor a Törvényszék megjegyezte, hogy a felperes nem hivatkozhat jogos bizalom fennállására annak érdekében, hogy mentesüljön annak következményei alól, hogy megsértette a hiánytalan és pontos információk szolgáltatásával kapcsolatos kötelezettségét,

¹⁴ A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 24., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 40. o.).

csupán arra hivatkozva, hogy a Bizottság a fent említett ellenőrzések során nem fedezte fel e kötelezettség megsértését.

c) Keresetindítási határidő

A T-48/04. sz., *Qualcomm kontra Bizottság* ügyben (2009. június 19-én hozott ítélet, az EBHT-ban még nem tették közzé) a Bizottság úgy érvelt, hogy a Qualcomm által azon határozat ellen benyújtott kereset, amely két vállalkozásnak a Toll Collect automatizált díjbeszedési rendszer feletti közös irányításszerzését a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánította, elfogadhatatlan, mivel – noha a Qualcomm nem volt e határozat címzettje – a határozat e vállalkozásnak való megküldése a 230. cikk ötödik bekezdése szerinti közlésnek minősül, következésképpen a keresetindítási határidő ezen időpontban kezdődött meg. A Törvényszék elutasította a Bizottság érvelését. Emlékeztetett egyrészt arra, hogy a 4064/89/EGK rendelet¹⁵ 20. cikkének (1) bekezdése előírja az e rendelet alkalmazásával hozott határozatoknak az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való közzétételét, így a megtámadott határozatban címzettként meg nem határozott személyek tekintetében a keresetindítási határidőt az EK 230. cikk ötödik bekezdésében meghatározott első eset alapján, vagyis a határozatok közzétételének napjától kell számítani. Másrészt a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a címzett fogalma Bizottság által javasolt kiterjesztő értelmezésének elfogadása – amely szerint az magában foglalja mind az adott határozatban meghatározott címzett(ek)et, mind a Bizottság által címzettként megjelölt egyéb személyeket, anélkül hogy e személyek a határozatban feltüntetésre kerültek volna – az említett rendelet 20. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kötelezettség hatásainak kétségbe vonásával járna, és a Bizottságnak diszkrecionális jogkör biztosítana annak meghatározása tekintetében, hogy azon személyek közül, akik nem szerepelnek név szerint az adott határozat címzettjeként, kik azok, akik e határozat közlésétől, és nem a közzétételének napjától számítva indíthatnak keresetet. Márpedig ilyen diszkrecionális jogkör biztosítása az egyenlő bánásmód elvének megsértéséhez vezethet, mivel azon személyek közül, akik nem szerepelnek név szerint az adott határozat címzettjeként, azok, akikkel a Bizottság „közölte” e határozatot, a „közlésének” napjától számítva támadhatnák meg azt, miközben a többiek, akikkel a Bizottság nem „közölte” e határozatot, a közzétételének napjától számítva támadhatnák meg azt. Ezen túlmenően a Bizottság nem mindig tudja előre meghatározni azon személyek körét, akik a határozat közlésének napjától számítva keresetet indíthatnak. E tekintetben ezt a hátrányos megkülönböztetést ennél fogva nem igazolhatja a jogbiztonság minél előbbi biztosítására vonatkozó célkitűzés.

Állami támogatások

Az állami támogatásokkal kapcsolatos jogviták 70 befejezett üggyel és 46 újonnan érkezett üggyel a Törvényszék 2009. évi tevékenységének jelentős részét képezték. E határozatoknak csak vázlatos ismertetésére van mód, először is az elfogadhatósággal kapcsolatos kérdéseket, másodsor az ügy érdemével kapcsolatos kérdéseket, harmadszor pedig az eljárási kérdéseket illetően.

1. Elfogadhatóság

A tárgyév ítélkezési gyakorlata pontosította többek között a kötelező joghatásokat kiváltó aktus és az eljáráshoz fűződő érdek fogalmát.

¹⁵ Az adott ügyben az 1997. június 30-i 1310/97/EK tanácsi rendelettel (HL L 180., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 164. o.) módosított, a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 1989. december 21-i 4064/89/EGK tanácsi rendeletről (helyesbített változat HL 1990. L 257., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 31. o.) volt szó.

A kötelező joghatásokat kiváltó aktus fogalmát illetően a Törvényszék T-354/05. sz., *TF1 kontra Bizottság* ügyben 2009. március 11-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) elutasította a Bizottság azon érvelését, mely szerint a Bizottság semmilyen határozatot nem hoz a létező támogatással kapcsolatos olyan vizsgálati eljárás esetén, amely a javasolt megfelelő intézkedéseknek a tagállam általi elfogadásával zárul, vagy amely arra irányul, hogy ezt az eljárást kvázi kontraktuális eljárássá egyszerűsítse. Kétségtelen, hogy a Bizottság és a tagállam egyeztethetnek a javasolt megfelelő intézkedésekkel kapcsolatban, a létező támogatással kapcsolatos vizsgálati eljárás azonban csak akkor zárul le jogorvoslattal megtámadható határozattal, amikor a Bizottság úgy dönt, hogy az elvárásainak megfelelőként elfogadja az állami kötelezettségvállalásokat.

A Törvényszék a T-152/06. sz., *NDSHT kontra Bizottság* ügyben 2009. június 9-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) megállapította, hogy a Bizottság azon kötelezettsége, hogy a panaszra adott válaszként határozatot hozzon, csak a 659/1999/EK rendelet¹⁶ 13. cikke szerinti esetben áll fenn. Ugyanezen rendelet 20. cikke (2) bekezdésének második mondata akként rendelkezik, hogy a Bizottság a panaszos levélben történő tájékoztatására szorítkozhat abban az esetben, ha nincs elegendő alap arra, hogy az ügyben állást foglaljon. Ez az eset áll fenn többek között akkor, ha a rendelet 13. cikke azért nem alkalmazható, mert a panasz nem jogellenes támogatásra, hanem valójában egy létező támogatásra vonatkozik.

A Bizottságot a létező állami támogatások tárgyában megillető kizárólagos kezdeményezési jogból következik, hogy a panaszos a Bizottsághoz benyújtott panasszal nem kényszerítheti a Bizottságot arra, hogy vizsgálja meg valamely létező támogatásnak a közös piaccal való összeegyeztethetőségét. Ha a Bizottság az elsődleges értékelés alapján úgy ítéli meg, hogy a panasz nem jogellenes támogatásokra, hanem létező támogatásokra vonatkozik, nem köteles a 659/1999 rendelet 4. cikke értelmében vett határozatot intézni az érintett tagállamhoz, és nem kényszeríthető az EK 88. cikk (1) bekezdése szerinti eljárás lefolytatására. Így a panaszban sérelmezett támogatásokat létező támogatásoknak minősítő levél nem rendelkezik az olyan kötelező joghatásokat kiváltó határozat jellemzőivel, amely joghatások a felperes érdekeit érinthetnék.

Az eljáráshoz fűződő érdeket illetően a Törvényszék a fent hivatkozott *TF1 kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletében megállapította, hogy azon az alapon, hogy a megtámadott határozat kedvező a számára, a felperes nem tekinthető úgy, mint akinek nem áll fenn az eljáráshoz fűződő érdeke, amennyiben e határozat az egyik versenytárs vállalkozást előnyben részesítő támogatás vonatkozásában támasztott feltételeket. Az ilyen érvelés ugyanis azon a feltevésen alapul, mely szerint a felperesnek az ügy érdemét érintő – különösen pedig a valamely támogatási program közös piaccal való összeegyeztethetőségének biztosítására irányuló kötelezettségvállalások nyilvánvalóan alkalmatlan jellegére vonatkozó – egyes állításai tévesek. Márpedig a megtámadott határozat olyan megsemmisítése, amelynek indokát a Bizottság által az alkalmazandó megfelelő intézkedések megválasztásában elkövetett nyilvánvaló hiba, vagy ezen intézkedéseknek a feltárt problémákhoz való hozzáigazításával kapcsolatos elégtelen indokolás képezné, nem hozná a felperest kedvezőtlenebb helyzetbe ahhoz képest, amely a megtámadott határozatból ered. Az ilyen megsemmisítés tehát azt jelentené, hogy a megtámadott határozatot alkalmatlan kötelezettségvállalások jellemezték, vagy jellemezhetnék, következésképpen pedig e határozat a felperes számára kedvezőtlen volt.

¹⁶ Az [EK 88. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.).

A Törvényszék a T-388/03. sz., *Deutsche Post és DHL International kontra Bizottság* ügyben 2009. február 10-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) kimondta, hogy a felpereseknek – az EK 88. cikk (2) bekezdése értelmében vett érintetti minőségükben – érdekükben állt az előzetes vizsgálati eljárás végén hozott bizottsági határozat megsemmisítését elérni, mivel az ilyen megsemmisítés szükségessé tenné a hivatalos vizsgálati eljárás megindítását, valamint lehetővé tenné a felperesek számára, hogy előadják észrevételeiket, ezáltal pedig befolyásolják az újabb határozatot. Ennek keretében a Törvényszéknek nem feladata, hogy az előadott jogalapokat a felperesek más jogvitában előterjesztett védekezésében szereplő érvekkel összeveesse.

2. Anyagi jogi szabályok

a) Gazdasági előny biztosítása

A Törvényszék a T-25/07. sz., *Iride és Irede Energia kontra Bizottság* ügyben 2009. február 11-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) azon kérdéssel kapcsolatban foglalt állást, hogy a piac liberalizációja olyan fejleménynek minősül-e, amellyel a piaci szereplőknek számolniuk kell, vagy épp ellenkezőleg, a szokásos piaci feltételek magukban foglalják-e a szabályozási háttér stabilitását. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy egy demokratikus államban a szabályozási háttér bármikor módosulhat, ez pedig még inkább igaz abban az esetben, ha a korábbi szabályozási háttér monopolhelyzeteket teremtve előírányozta a piac nemzeti vagy regionális lezárását. Ebből következik, hogy valamely korábban lezárt piac megnyitása nem minősíthető a szokásos piaci feltételekhez képest rendellenességnek.

Ezzel összefüggésben a gazdasági szereplőknek joguk van a jogos bizalmuk védelméhez. Ugyanakkor, ha egyszer e védelemben ténylegesen részesültek, nem igényelhetik e védelem egy bizonyos módon, nem pedig valamely más módon való nyújtását, vagyis azt, hogy e védelmet a szabályozási háttér módosulása következtében felmerült veszteséget ellentételező támogatásnak az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett támogatás fogalmából való kizárásával, és ne ezen intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségének az EK 87. cikk (3) bekezdése értelmében való megállapításával nyújtsák.

A Törvényszék a Bíróság *TWD kontra Bizottság* ügyben 1997. május 15-én hozott ítéletében¹⁷ kialakított azon elvet is alkalmazta, mely szerint a Bizottság nem lépi túl a rendelkezésére álló mérlegelési jogkört, amikor valamely tagállam által egy vállalkozásnak nyújtani kívánt támogatás tervét megkapva e támogatást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozatot hoz, ezt azonban ahhoz a feltételhez köti, hogy a vállalkozás előbb térítsen vissza valamely korábbi jogellenes támogatást, és pedig a szóban forgó támogatások együttes hatása miatt. Az a tény, hogy a korábbi jogellenes támogatást nem egyedi támogatásként, hanem támogatási program keretében nyújtották, valamint hogy a Bizottság az érintett tagállam együttműködésének hiánya miatt nem tudta megállapítani, hogy a kedvezményezett vállalkozások pontosan milyen előnyben részesültek, nem indokolhatja az említett elv alkalmazásának mellőzését, mivel minden más megoldás a jóhiszemű együttműködési kötelezettség megszegésének jutalmazásával lenne egyenértékű, és az állami támogatások ellenőrzési rendszerét megfosztaná annak hatékonyságától.

Ezzel kapcsolatban a tagállamot és az új támogatások által potenciálisan kedvezményezett vállalkozást terhelő azon kötelezettség, hogy a Bizottság rendelkezésére bocsássa az e támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségét bizonyító információkat, kiterjed annak

¹⁷ C-355/95. P. sz. ügy, EBHT 1997., I-2549. o., 25–27. pont.

szükségességére is, hogy bizonyítani kell az új támogatás és a korábbi jogellenes támogatások együttes hatásának hiányát. Ha a Bizottság e kötelezettségnek a tagállam és a támogatás potenciális kedvezményezettjének minősülő vállalkozás általi megsértése következtében nem tudta értékelni a verseny ezen együttes hatásból eredő érintettségét, a szóban forgó piac lehatárolásának vagy elemzésének hiánya nem kifogásolható a Bizottsággal szemben.

b) Általános gazdasági érdekű szolgáltatások

A Törvényszék a fent hivatkozott *Deutsche Post és DHL International kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy a Bíróság *Altmark*-ügyben 2003. július 24-én hozott ítéletében¹⁸ megfogalmazott megállapítások teljes mértékben alkalmazandók a Bizottság korábbi határozataira is. Így az a tény, hogy a Bizottságnak az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti előzetes vizsgálati eljárás keretében nem állt módjában teljes körű vizsgálatot lefolytatni az általános gazdasági érdekű szolgáltatásért nyújtott ellentételezés megfelelő szintjének mérlegelését illetően, jelzi, hogy komoly nehézségekkel járt annak mérlegelése, hogy valamely támogatás összeegyeztethető-e a közös piaccal.

A Törvényszék a fent hivatkozott *TF1 kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletében megerősítette, hogy az *Altmark*-ügyben megfogalmazott feltételek – amelyek az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatás fennállásának meghatározására irányulnak – nem keverhetők össze az EK 86. cikk (2) bekezdése szerinti vizsgálattal, amely annak megállapítására irányul, hogy valamely állami támogatást képező intézkedés összeegyeztethetőnek tekinthető-e a közös piaccal.

A Törvényszék azt is hangsúlyozta, hogy mivel valamely létező támogatás vizsgálata csak a jövőre irányuló intézkedésekhez vezethet, még ha az esetleges túlzott ellentételezés múltbeli fennállása adott esetben hasznos is lehet valamely létező támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségének mérlegelése során, ez nem változtat azon, hogy az ilyen vizsgálat önmagában nem elengedhetetlenül szükséges annak helyes mérlegeléséhez, hogy szükséges-e a jövőre irányuló megfelelő intézkedéseket javasolni, valamint ezen intézkedések meghatározásához. A túlzott ellentételezés jövőbeli kockázata vagy annak hiánya végeredményben alapvetően magának a finanszírozási rendszernek a konkrét felépítésétől függ, nem pedig attól a körülménytől, hogy e rendszer a múltban okozott-e túlzott ellentételezést.

c) A piaczgazdasági magánbefektető kritériuma

A Törvényszék a T-156/04. sz., *EDF kontra Bizottság* ügyben 2009. december 15-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) emlékeztetett arra, hogy az állami hatóságoknak valamely vállalkozás tőkéjébe történő bármilyen beavatkozása állami támogatást képezhet. Ez a helyzet ugyanakkor az állami és magánvállalkozások közötti egyenlő bánásmód elvének megfelelően nem áll fenn abban az esetben, ha az állam olyan körülmények között bocsát – közvetlenül vagy közvetve – tőkét valamely vállalkozás rendelkezésére, amelyek megfelelnek a rendes piaci feltételeknek. Azokban a helyzetekben, amelyekben a beavatkozás nem közhatalmi aktusok útján történik, a magángazdasági szereplő kritériumát kell alkalmazni annak megállapítása érdekében, hogy e beavatkozást valamely magángazdasági szereplő is elvégezhetné volna-e haszonszerzés céljából. Ezzel összefüggésben a Törvényszék hangsúlyozta, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak mérlegelése érdekében, hogy az állam által tett intézkedések a közhatalmi jogköreinek gyakorlása körébe tartoznak-e, vagy pedig az államot mint részvényt terhelő kötelezettségekből származnak, ezeket az intézkedéseket nem a formájuk szerint, hanem

¹⁸ C-280/00. sz. ügy, EBHT 2003., I-7747. o.

a természetüknek, tárgyuknak és a rájuk vonatkozó szabályoknak megfelelően kell értékelni, figyelembe véve a szóban forgó intézkedésekkel elérni kívánt célt.

Az adott ügyben a Törvényszék megjegyezte, hogy a Bizottság nem vizsgálta, hogy a magánbefektető fogalmának kritériumára tekintettel jogszerű intézkedést képezett-e, hogy a Francia Köztársaság azáltal emelte meg az Électricité de France (EDF) tőkéjét, hogy lemondott az egyik adóköveteléséről. A Bizottság szerint e kritérium nem volt alkalmazható erre az adójogi természetű előnyre, mivel az ilyen lemondás az állami szabályozó hatáskör gyakorlásából, vagy még inkább az állam közhatalmi jogköreiből ered. A Törvényszék elutasította ezt az érvelést, hangsúlyozva, hogy a magánbefektető kritériumának alkalmazását nem lehet önmagában azzal az indokkal mellőzni, hogy az EDF tőkéjének megemlése abból ered, hogy az állam lemondott az EDF-fel szemben fennálló adóköveteléséről. Ilyen körülmények között ugyanis a Bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy valamely magánbefektető hasonló körülmények között hajlandó lett volna-e ugyanilyen összegű hasonló beruházásra, függetlenül az EDF tőkéjének emelésére irányuló állami beavatkozás formájától és az adó jellegű források e célból történő esetleges felhasználásától, mindezt pedig annak érdekében, hogy fel lehessen mérni e beruházás gazdasági racionalitását, valamint hogy e beruházást össze lehessen hasonlítani azzal a magatartással, amelyet az ilyen befektető ugyanezen vállalkozással szemben ugyanilyen körülmények között tanúsított volna. Ezenkívül a Törvényszék megjegyezte, hogy a Bizottságot terhelő ezen kötelezettség, amely annak ellenőrzésére irányul, hogy az állam a rendes piaci feltételeknek megfelelő körülmények között bocsátotta-e rendelkezésre a tőkét, az állam által rendelkezésre bocsátott tőke formájától függetlenül fennáll, e forma akár hasonló, akár nem ahhoz a formához, amelyet egy magánbefektető vehetett volna igénybe.

A Törvényszék végül megállapította, hogy a magánbefektető kritériumának célja éppen annak ellenőrzése, hogy annak ellenére, hogy az állam olyan eszközökkel rendelkezik, amelyekkel a magánbefektető nem, a magánbefektető ugyanilyen körülmények között hozott volna-e az állam beruházási döntéséhez hasonló döntést. Ezért a tőkévé átalakított követelés természetének, következésképpen pedig annak a ténynek, hogy a magánbefektető nem rendelkezhet adóköveteléssel, nincs jelentősége azon kérdés szempontjából, hogy a magánbefektető kritériumát alkalmazni kell-e vagy sem. Következésképpen a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem volt hajlandó a vitatott intézkedést az összefüggéseiben vizsgálni és a magánbefektető kritériumát alkalmazni. Ezért a Törvényszék részben megsemmisítette a megtámadott határozatot.

d) A támogatás visszatéríttetésének kötelezettsége

A Törvényszék a T-427/04. és T-17/05. sz., *Franciaország és France Télécom kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2009. november 30-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) megerősítette azt az ítélkezési gyakorlatot, amely szerint a visszatérítendő támogatás összegét a határozatban foglalt adatok alapján túlzott nehézség nélkül ki kell tudni számítani. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megalapozottan szorítkozott a szóban forgó támogatás visszatéríttetésére irányuló kötelezettség megállapítására, és megalapozottan bízta a nemzeti hatóságokra a visszatérítendő támogatás pontos összegének kiszámítását, különösen azért, mert e számításhoz azoknak az adózási vagy társadalombiztosítási rendszereknek a figyelembevétele szükséges, amelyek szabályait az alkalmazandó nemzeti jogszabályok határozzák meg. Az adott ügyben arra a tényre kellett fektetni a hangsúlyt, hogy a Bizottság sávos rendszert alkalmazott.

Ezzel kapcsolatban a Törvényszék megjegyezte, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a szóban forgó támogatás összege 798 millió euró és 1 140 millió euró közé tehető. Ebből következik, hogy a 798 millió euró összeget úgy kell tekinteni, hogy a visszatérítendő

támogatásnak legalább ilyen összegűnek kell lennie. Mivel azt a sávot képező összegek, amelyen belül a visszatérítendő támogatás összege elhelyezkedik, nem tájékoztató jellegűek, a megtámadott határozat tartalmazta azt a megfelelő tájékoztatást, amelynek lehetővé kell tennie a Francia Köztársaság számára, hogy saját maga túlzott nehézség nélkül meghatározza a visszatérítendő támogatás végleges összegét. Másfelől a Törvényszék megerősítette azt az ítélkezési gyakorlatot, mely szerint a visszatérítendő támogatás összegét a Bizottság határozatában foglalt adatok alapján túlzott nehézség nélkül ki kell tudni számítani. Tekintettel a megtámadott határozatnak a Bíróság által kialakított értelmezésére,¹⁹ a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az adott ügyben a visszatérítendő támogatás összegét túlzott nehézség nélkül ki lehetett számítani, ez az összeg pedig legalább annak felelt meg, amelyet a Bizottság a sáv alsó határaként megjelölt.

3. Eljárási szabályok

a) Hivatalos vizsgálati eljárás

A Törvényszék a T-375/04. sz., *Scheucher-Fleisch és társai kontra Bizottság* ügyben 2009. november 18-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) emlékeztetett arra, hogy a Bizottság különösen akkor köteles megindítani a hivatalos vizsgálati eljárást, ha az előzetes vizsgálati eljárás során kapott információk fényében továbbra is komoly nehézségekkel szembesül a szóban forgó intézkedés értékelésekor. Márpedig abban az időpontban, amikor a Bizottság a szóban forgó támogatásoknak a közös piaccal való összeegyeztethetőségét vizsgálta, tudomása volt arról, hogy a szóban forgó nemzeti jogszabály egyik cikke nem felelt meg a reklámozáshoz nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatásban meghatározott azon feltételnek, mely szerint a minőség ellenőrzésére irányuló nemzeti rendszerek nem korlátozódhatnak a meghatározott eredetű termékekre. Ezért e rendelkezés kétségeket ébresztett a szóban forgó támogatásoknak a reklámozáshoz nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatással való összeegyeztethetőségét illetően, és neki az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárás megindításához kellett volna vezetnie. A Törvényszék következképpen megsemmisítette a megtámadott határozatot.

Másfelől a Törvényszék a fent hivatkozott *Franciaország és France Télécom kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletében megjegyezte, hogy az a körülmény, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban a hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozathoz képest megváltoztatta az elemzést, az állam vonatkozásában csak akkor eredményezheti a védelemhez való jog megsértését, ha az e határozatban foglalt, illetve az ezt követően, a közigazgatási eljárás során folytatott kontradiktórius vitában nyújtott információk nem tették lehetővé az állam számára, hogy ténylegesen megvitathassa mindazon ténybeli és jogi körülményeket, amelyeket a megtámadott határozat tartalmaz. Ezzel szemben a megtámadott határozat és a hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozat közötti azon eltérések, amelyek abból erednek, hogy a Bizottság részben vagy egészben figyelembe vette az állam által előterjesztett érveket, meghatározásuk szerint nem eredményezhetik az állam vonatkozásában a védelemhez való jog megsértését.

Hasonlóképp a T-211/05. sz., *Olaszország kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 4-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék megállapította, hogy a hivatalos vizsgálati eljárás lehetővé teszi a vizsgálati eljárást megindító határozatban felvetett kérdések alaposabb vizsgálatát és tisztázását, így ez utóbbi és a végleges határozat közötti esetleges eltérés önmagában nem minősül a végleges határozat jogszerűségét érintő hibának. Az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó egyetlen rendelkezésből sem következik, hogy a Bizottság

¹⁹ A C-441/06. sz., *Bizottság kontra Franciaország* ügyben 2007. október 18-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-8887. o.).

köteles lenne a határozatának elfogadása előtt tájékoztatni az érintett tagállamot az álláspontjáról, amennyiben a tagállamot felszólították észrevételei megtételére.

b) Jogos bizalom

A T-30/01–T-32/01. és T-86/02–T-88/02. sz., *Diputación Foral de Álava és társai* egyesített ügyekben 2009. szeptember 9-én hozott ítélet (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) alapjául szolgáló jogvitában a felperesek többek között azt állították, hogy a Bizottság magatartása olyan rendkívüli körülményt jelentett, amely a jogellenes támogatásokról szóló 1983. évi közleményben előírt, a támogatások potenciális kedvezményezettjei számára közzétett figyelmeztetés elmaradása miatt megalapozhatta a kérdéses támogatási programok szabályszerűségébe vetett jogos bizalmukat.

Jóllehet a Törvényszék helytelenítette a Hivatalos Lapban történő közzététel elmaradását, megállapította, hogy ez nem változtatott azon, hogy az említett közleményben foglalt információ teljesen egyértelmű volt. Ezenkívül a felperesek által képviselt értelmezés a jogellenes támogatásokról szóló 1983. évi közleményt az EK 88. cikk (3) bekezdésével ellentétes hatállyal ruházta fel. A jogellenesen nyújtott támogatások visszavonható jellege ugyanis az EK 88. cikk (3) bekezdésében foglalt bejelentési kötelezettség hatékony érvényesüléséből ered, és nem függ attól, hogy a jogellenes támogatásokról szóló 1983. évi közleményben előírt figyelmeztetést a Hivatalos Lapban közzétették-e, vagy sem.

Különösen, a jogellenesen nyújtott támogatások visszatéríttetését nem lehetetlenítheti el önmagában az a tény, hogy a Bizottság nem tett közzé ilyen figyelmeztetést, anélkül hogy ez ne sértené az állami támogatások Szerződés által létrehozott ellenőrzési rendszerét. A Törvényszék ennek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a jogellenes támogatásokról szóló 1983. évi közleményben előírt figyelmeztetés közzétételének hiánya nem jelent olyan rendkívüli körülményt, amely megalapozhatna bármilyen, a jogellenesen nyújtott támogatások szabályszerűségébe vetett bizalmat.

Másfelől a fent hivatkozott *Franciaország és France Télécom kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletben a Törvényszék megjegyezte, hogy a vállalkozásoknak juttatott állami támogatások nyújtására alkalmas intézkedések bejelentésére irányuló kötelezettségnek éppen az a célja, hogy lehetővé tegye bármilyen kétség eloszlását azon kérdés vonatkozásában, hogy ezek az intézkedések ténylegesen állami támogatásoknak minősülnek-e. A France Télécom esetében irányadó különleges adózási rendszert előíró törvény elfogadásának időpontjában nem volt egyértelmű, hogy e rendszer előnyt biztosít-e e vállalkozásnak. A Törvényszék tehát úgy ítélte meg, hogy Franciaország köteles lett volna ezt az intézkedést bejelenteni a Bizottságnak. Mivel Franciaország a szóban forgó adózási rendszer alkalmazása előtt elmulasztotta e bejelentést, rendkívüli körülmények fennállásának bizonyítása nélkül nem hivatkozhatott a bizalomvédelem elvének tiszteletben tartására.

c) A határozatok meghozatalára irányuló eljárás

A Törvényszék a fent hivatkozott *Franciaország és France Télécom kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletében jelentős pontosításokat tett a Bizottság állami támogatások tárgyában hozott határozatainak meghozatalára irányuló eljárással kapcsolatban. A Törvényszék megítélése szerint ugyanis nem zárható ki, hogy – mint azt a Bizottság eljárási szabályzata²⁰ 13. cikkének

²⁰ HL L 308., 2000.12.8., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 213. o.

második bekezdése lehetővé teszi – a Bizottság tagjainak testülete a Bizottság egy vagy több tagját bízta meg az olyan határozat végleges szövegének elfogadásával, amelynek lényeges tartalmát tanácskozásai során a Bizottság már meghatározta. Amennyiben a Bizottság tagjainak testülete ezzel a lehetőséggel él, az e felhatalmazás gyakorlásának szabályszerűsége tárgyában dönteni jogosult bíróság feladata annak vizsgálata, hogy megállapítható-e, hogy a testület a szóban forgó határozatnak már valamennyi ténybeli és jogi elemét meghatározta. A Törvényszék, miután megállapította, hogy a megtámadott határozat 2004. augusztus 2-án elfogadott változata és a Bizottság tagjainak testülete által korábban, 2004. július 19-én és 20-án jóváhagyott szöveg közötti formai eltérések nem voltak hatással a megtámadott határozat tartalmára, nem adott helyt a felhozott jogalapnak.

Közösségi védjegy

A 40/94/EK rendelet alkalmazására vonatkozó határozatok – amely rendelet helyébe a 207/2009/EK rendelet²¹ lépett, amely azonban lényegében csupán az 1994 óta több ízben és alapvetően módosított közösségi védjegy jogi szabályokat foglalta egységes szerkezetbe – 2009-ben is jelentős részét alkották a Törvényszék által elbírált ügyeknek (168 ügy, azaz a 2009-ben elbírált összes ügy 30%-a).

1. Feltétlen kizáró és törlési okok

A 40/94 rendelet 7. cikk (1) bekezdésének c) pontja alapján nem részesülhet védjegyoltalomban az a megjelölés, amely leíró jellege miatt nem képes betölteni az érintett áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi származásának megjelölésére irányuló funkciót. Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a megjelölések leíró jellegét egyrészt az érintett áruk és szolgáltatások vonatkozásában, másrészt pedig az alapján kell megítélni, hogy milyen képet alkot róluk a vásárlóközönség²².

A T-234/06. sz., *Torresan kontra OHIM – Klosterbrauerei Weissenhohe (CANNABIS)* ügyben 2009. november 19-én hozott ítéletben a Törvényszék elutasította a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) (OHIM) fellebbezési tanácsának azon határozatával szemben benyújtott keresetet, amely szerint az átlagfogyasztó számára a CANNABIS szövmegjelölés leíró jellegű a sörök, borok és más olyan alkoholtartalmú italok jellemzői tekintetében, amelyek a gyártásuk során aromaként felhasznált összetevőik között kannabisz is tartalmazhatnak. Ezt a megállapítást nem kérdőjelezi meg az sem, hogy a „kannabisz” szó olyan, gondolatébresztő és célzást tartalmazó szónak minősül, amely az öröm, a szórakozás vagy az ellazulás gondolatát váltja ki.

Másfelől a T-200/07–T-202/07. sz., *Agencja Wydawnicza Technopol kontra OHIM* (222, 333 és 555) egyesített ügyekben, a T-64/07–T-66/07. sz., *Agencja Wydawnicza Technopol kontra OHIM* (350, 250 és 150) egyesített ügyekben és a T-298/06. sz., *Agencja Wydawnicza Technopol kontra OHIM* (1000) ügyben 2009. november 19-én hozott ítéleteiben (az EBHT-ban nem tették közzé)

²¹ A közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet (HL 1994. L 11., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.), amelynek a helyébe a közösségi védjegyről szóló, 2009. február 26-i 207/2009/EK tanácsi rendelet (HL L 78., 1. o.) lépett. Ez a jelentés azonban csak a cikkeknek a 40/94 rendelet szerinti számozására hivatkozik.

²² A Bíróság C-383/99. P. sz., *Procter & Gamble kontra OHIM* ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítéletének (EBHT 2001., I-6251. o.) 39. pontja és a C-64/02. P. sz., *OHIM kontra Erpo Möbelwerk* ügyben 2004. október 21-én hozott ítéletének (EBHT 2004., I-10031. o.) 43. pontja.

a Törvényszék kifejtette, hogy a kizárólag számokból álló szómegjelölések leíró jellegűek az olyan áruk tekintetében, mint amilyenek a brosúrák, az időszaki sajtókiadványok és a játékok, mivel az említett áruk jellemzőire – különösen az oldalszámra, a művek és az információk mennyiségére és a kirakósjáték-darabok számára – utalnak.

A négyzögbe foglalt és színes díszítéssel kiegészített számokból álló ábrás megjelölésekkel kapcsolatban a Törvényszéknek a T-425/07. és T-426/07. sz., *Agencja Wydawnicza Technopol kontra OHIM (100 és 300)* egyesített ügyekben 2009. november 19-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) arról is állást kellett foglalnia, hogy milyen következményekkel jár az, ha az ezen megjelölések közösségi védjegyként történő lajstromozása iránt kérelmet benyújtó vállalkozás megtagadja, hogy a 40/94 rendelet 38. cikkének (2) bekezdése alapján lemondjon arról, hogy az említett számok tekintetében védjegyvoltalmat igényeljen. A Törvényszék – miután emlékeztetett arra, hogy e rendelkezés alapján, amennyiben a megjelölés megkülönböztetésre nem alkalmas olyan elemet tartalmaz, amelynek a megjelölés részeként történő feltüntetése következtében a védjegyvoltalom terjedelme bizonytalanná válna, az OHIM a lajstromozást olyan nyilatkozat megtételéhez kötheti, amelyben a bejelentő kijelenti, hogy a megjelölés adott eleme tekintetében nem igényel védjegyvoltalmat – kifejtette, hogy az ilyen nyilatkozatok funkciója annak elérése, hogy a védjegyjogosult számára biztosított védjegyvoltalom ne vonatkozzon a védjegyben szereplő, megkülönböztetésre nem alkalmas elemekre, és hogy a bejelentett védjegyek elemeinek megkülönböztető képességét – a 40/94 rendelet 38. cikke (2) bekezdésének keretében – nem az említett védjegyek által keltett összbenyomáshoz képest, hanem az azokat alkotó elemekhez képest kell értékelni.

A Törvényszék ezenkívül ismét véleményt mondott a nagyon egyszerű ábrás megjelölések megkülönböztető képességéről, méghozzá egy önmagában látható vagy négyzögbe foglalt felkiáltójellel kapcsolatban, a T-75/08. sz., *JOOP! kontra OHIM (!)* ügyben (az EBHT-ban nem tették közzé) és a T-191/08. sz., *JOOP! kontra OHIM (Felkiáltójel négyzögben való ábrázolása)* ügyben (az EBHT-ban nem tették közzé) 2009. szeptember 30-án hozott ítéletekben. Emlékeztetett arra, hogy a reklámjelmondatként, illetve minőségjelzésként használt vagy az érintett áruk, illetve szolgáltatások vásárlására ösztönző megjelölésekből álló védjegy lajstromozását az ilyen jellegű használat önmagában nem zárja ki. Mindazonáltal az a megjelölés, amely a klasszikus értelemben vett védjegyfunkciókon túl további funkciókat is betölt, csak akkor rendelkezik megkülönböztető képességgel, ha egyúttal az érintett áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi származására utaló megjelölésként is felfogható. Rámutatott továbbá arra, hogy ebben az ügyben a fogyasztónak (még ha fokozott figyelmet is tanúsít) a felkiáltójel alapján nem áll módjában megállapítani a védjeggyel jelölt áruk származását, és a felkiáltójel inkább dicséretként fogja fel még akkor is, ha az egy négyzögletes keretben ábrázolva látható, amely a kérdéses megjelölésnek címke megjelenését kölcsönző, másodlagos elem. Másfelől a T-424/07. sz., *Pioneer Hi-Bred International kontra OHIM (OPTIMUM)* ügyben 2009. január 20-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék megállapította, hogy éppen a köznyelvben, valamint a kereskedelemben általános dicsérő kifejezésként történő szokásos használata miatt az OPTIMUM megjelölést nem lehet az általa megjelölt áruk kereskedelmi származására vonatkozó megjelölésnek tekinteni, és ezen az sem változtat, hogy az érintett árukat szakmai közönségnek szánják, mivel az ilyen vásárlóközönség főszabály szerint magas szintű figyelmének mértéke a reklámjellegű jelzések tekintetében viszonylag csekélynek mutakozhat.

A 40/94/EK rendelet 7. cikkének (3) bekezdése alapján a megjelölés akkor részesülhet védjegyvoltalomban, ha az érintett áruk, illetve szolgáltatások tekintetében használata révén megszerezte a megkülönböztető képességet. E tekintetben a T-137/08. sz., *BCS kontra OHIM – Deere (a zöld és a sárga szín kombinációja)* ügyben 2009. október 28-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék először arra emlékeztetett, hogy

valamely megjelölésnek – ebben az ügyben a zöld és a sárga szín kombinációjának – nem minden használata minősül feltétlenül védjegyként történő használatnak. Ebben az esetben azonban az OHIM azon döntése, hogy nem törli az említett megjelölésből álló védjegyet, a szakmai egyesületek nyilatkozatain alapult, amelyek szerint a zöld és a sárga szín kombinációja a beavatkozó által gyártott mezőgazdasági gépekre utalt, valamint azon a tényen, hogy a beavatkozó jelentős ideig ugyanazt a színekombinációt használta a gépeken. A Törvényszék továbbá kifejtette, hogy jöllehet meg kell állapítani, hogy a vitatott védjegy az egész Unióban megkülönböztető képességet szerzett, egyáltalán nem követelmény, hogy minden egyes tagállam ugyanolyan típusú bizonyítékokat szolgáltasson.

2. Viszonylagos kizáró és törlési okok

A 2009. év ítélkezési gyakorlata a megjelölések közötti hasonlóság értékelésének és az összetéveszthetőség megítélésének kérdéséhez járult hozzá a legjelentősebb mértékben. A Törvényszék először is a T-80/08. sz., *CureVac kontra OHIM – Qiagen (RNAiFect)* ügyben 2009. október 28-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) azt állapította meg, hogy az RNAiFect és az RNActive megjelölések közötti, az első három betűjük azonosságából eredő hasonlóságot jelentősen gyengíti az utolsó öt betűjük közötti különbség. Kifejtette, hogy még ha igaz is, hogy a fogyasztó általában nagyobb figyelmet fordít a szavak elejére, mivel azt hosszabb ideig ejtik ki, a fogyasztóközönség a védjegy által keltett összbenyomásban az összetett védjegy részét képező leíró elemet vagy kevésbé megkülönböztető elemet nem tekinti megkülönböztető és domináns elemnek. Ebben az ügyben az „rna” elem korlátozott megkülönböztető képességgel rendelkezik, mivel a fogyasztó azt feltételezi, hogy egy kémiai vegyületre történő utalásról van szó. A vásárlóközönség ezért nem tekintheti ezt az elemet a szóban forgó összetett védjegyek által keltett összbenyomás megkülönböztető és domináns elemének. A T-434/07. sz., *Volvo Trademark kontra OHIM – Grebenshikova (SOLVO)* ügyben 2009. december 2-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék azt állapította meg, hogy a SOLVO és a VOLVO megjelölések között hangzásbeli szempontból bizonyos mértékű hasonlóság áll fenn, és ezért az OHIM tévesen vélte úgy, hogy nem szükséges elvégeznie az összetévesztés veszélyének átfogó vizsgálatát.

A T-230/07. sz., *Laboratorios Del Dr. Esteve kontra OHIM – Ester C (ESTER-E)* ügyben 2009. július 8-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék továbbá ismertette azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén a megjelölések között fogalmi szempontból történő összehasonlítás semlegesítheti a megjelölések között vizuális szinten és a hangzás szintjén mutatózó hasonlóságokat. Rámutatott arra, hogy míg az ESTEVE megjelölésnek a spanyolon kívül az Unió többi hivatalos nyelvén nincsen jelentése, az ESTER-E megjelölést egy ismert keresztnévvel vagy egy kémiai vegyülettel kötik össze, és az említett megjelölések között fogalmi szempontból fennálló ezen különbség igazolhatja az összetéveszthetőség hiányát. A T-386/07. sz., *Peek & Cloppenburg kontra OHIM – Redfil (Agile)* ügyben 2009. október 29-én hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék viszont azt állapította meg, hogy nem minősül ilyen körülménynek az, amikor az érintett vásárlóközönség számára egyértelmű és meghatározó jelentést hordozó megjelölés az érintett áruk és szolgáltatások vonatkozásában csupán korlátozott megkülönböztető képességgel rendelkezik. Úgy ítélte meg, hogy az Aygill's és az Agile megjelölés között fogalmi szempontból fennálló különbség nem tudja semlegesíteni a megjelölések között vizuális szinten és a hangzás szintjén mutatózó hasonlóságokat. A szóban forgó áruk – sportcikk és sportruházat – tekintetében az „agile” szónak dicsőítő jellege van, amelyet a fogyasztó az említett hasonlóságokra tekintettel a korábbi védjegyeknek is tulajdoníthatott. Másfelől a T-291/07. sz., *Viñedos y Bodegas Príncipe Alfonso de Hohenlohe kontra OHIM – Byass (ALFONSO)* ügyben 2009. szeptember 23-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék helybenhagyta az OHIM azon megállapítását, miszerint a PRINCIPE ALFONSO korábbi védjegy és az ALFONSO bejelentett védjegy a spanyol fogyasztó számára fogalmi szempontból eltér, különösen mivel

a „principe” elem az azonos keresztnévűek közül nevesít egy bizonyos személyt, ezért világos és meghatározott jelentéssel rendelkezik, és azt az érintett vásárlóközönség azonnal képes felismerni.

Az áruk, illetve a szolgáltatások összehasonlításával kapcsolatban a T-316/07. sz., *Commercy kontra OHIM – easyGroup IP Licensing (easyHotel)* ügyben 2009. január 22-én hozott ítéletben (EBHT 2009., II-43. o.) a Törvényszék először arra emlékeztetett, hogy ezek abban az esetben kiegészítő jellegűek, ha az egyikük nélkülözhetetlen vagy fontos a másik használatához, majd kifejtette, hogy ez a fogalom meghatározás magában foglalja, hogy ezek az áruk vagy szolgáltatások együtt alkalmazhatók, és ebből következően ugyanazon vásárlóközönséget célozzák meg.

A 2009. év ítélkezési gyakorlatának további fontos fejleményei a 40/94 rendelet 8. cikkének (4) bekezdésével kapcsolatban, különösen a törlési eljárások keretében születtek. A T-318/06–T-321/06. sz., *Moreira da Fonseca kontra OHIM – General Óptica (GENERAL OPTICA)* egyesített ügyekben 2009. március 24-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy az említett rendelkezés értelmében a közösségi védjegy lajstromozásával szemben akkor lehet felszólalni, illetve akkor lehet kérni a közösségi védjegy törlését, ha a hivatkozott megjelölés együttesen teljesít négy feltételt: kereskedelmi forgalomban kell használni, a helyi jelentőségűt meghaladó mértékűnek kell lennie, a megjelölésre alkalmazandó tagállami jog szerint a megjelöléshez fűződő jogokat a közösségi védjegybejelentés bejelentési napjánál korábban kell megszerezni, és az e megjelöléshez fűződő jogok alapján a jogosult megtilthatja a későbbi védjegy használatát. A Törvényszék ezután kifejtette, hogy az első két feltételt csak az uniós jogra tekintettel kell értelmezni, míg a másik két feltételt az alkalmazandó nemzeti jog által meghatározott szempontokra tekintettel kell értékelni. Végül a második feltétellel kapcsolatban kimondta egyrészt azt, hogy a megjelölés jelentőségét a földrajzi és a gazdasági kiterjedésre tekintettel kell megállapítani, másrészt azt, hogy az a tény, hogy egy megjelölés kizárólagos jogot biztosít jogosultja számára a nemzeti terület egészén, önmagában nem elégséges annak megállapításához, hogy e megjelölés használata a helyi jelentőségűt meghaladó mértékű. Másfelől, a T-114/07. és T-115/07. sz., *Last Minute Network kontra OHIM – Last Minute Tour (LAST MINUTE TOUR)* egyesített ügyekben 2009. június 11-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a fent hivatkozott rendelkezés alkalmazása során a fellebbezési tanácsnak figyelembe kell vennie úgy az e rendelkezés által hivatkozott irányadó tagállami jogszabályokat, mint a releváns nemzeti ítélkezési gyakorlatot.

Ezenkívül a T-165/06. sz., *Fiorucci kontra OHIM – Edwin (ELIO FIORUCCI)* ügyben 2009. május 14-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék azt vizsgálta, hogy az OHIM fellebbezési tanácsa betartotta-e a 40/94 rendelet 52. cikke (2) bekezdésének alkalmazási feltételeit. Az adott ügyben Elio Fiorucci többek között az ELIO FIORUCCI védjegy törlését kérte az olasz jogszabállyal védett névhez fűződő joga alapján. A Törvényszék először emlékeztetett arra, hogy e rendelkezés alapján az OHIM törölheti a közösségi védjegyet, ha használata többek között valamely nemzeti jogszabállyal védett névhez fűződő jog alapján megtiltható, majd megállapította, hogy nem zárható ki a releváns olasz rendelkezés által biztosított védelem abban az esetben, amikor az érintett személy neve az általa végzett kereskedelmi tevékenység folytán jó hírnevet szerzett.

Másfelől, a T-435/05. sz., *Danjaq kontra OHIM – Mission Productions (Dr. No)* ügyben 2009. június 30-án hozott ítélet (az EBHT-ban még nem tették közzé) lehetőséget adott a Törvényszék számára annak megállapítására, hogy ugyanaz a megjelölés egyaránt oltalomban részesülhet eredeti szellemi alkotásként a szerzői jog alapján, és az érintett áruk és szolgáltatások kereskedelmi származásának megjelöléseként a védjegyjog alapján. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy ez a két kizárólagos jog eltérő jellemzőkön – egyrészt az alkotás eredetiségén, másrészt pedig a megjelölésnek az említett kereskedelmi származás megkülönböztetésére való képességén –

alapul. Ennek megfelelően a filmcím, még ha egyes nemzeti jogok alapján részesülhet is magának a filmnek nyújtott oltalomtól függetlenül művészeti alkotásként szerzői jogi védelemben, nem részesül automatikusan védjegyoltalomban. Ennélfogva még ha feltételezzük is, hogy a Dr. No és a Dr. NO megjelölés alapján meg lehet különböztetni egymástól az ilyen című filmet és a „James Bond” sorozat más filmjeit, ez alapján nem lehet azt megállapítani, hogy az ilyen megjelölések az érintett áruk és szolgáltatások kereskedelmi származását jelölik.

Végül a Törvényszék tisztázta a korábbi védjegy tényleges használatának a törlési eljárás keretében történő igazolására vonatkozó szabályokat. A T-450/07. sz., *Harwin International kontra OHIM – Cuadrado (Pickwick COLOUR GROUP)* ügyben 2009. június 12-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) kifejtette, hogy az OHIM akkor is köteles a korábbi védjegy tényleges használata igazolásának kérdését megvizsgálni, ha a törölni kért közösségi védjegy jogosultja nem nyújtott be külön erre vonatkozó kérelmet, ám vitatta a korábbi védjegy jogosultja által ebből a célból előterjesztett igazolás elemeit.

3. Megszűnési okok

A 40/94 rendelet 50. cikke alapján a közösségi védjegyoltalom megszűnését kell megállapítani többek között akkor, ha a védjegy az érintett árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban a vásárlóközönség számára megtévesztővé vált, különösen az áruk vagy a szolgáltatások jellegét, minőségét vagy földrajzi származását illetően.

E tekintetben a fent hivatkozott „ELIO FIORUCCI”-ítéletben a Törvényszék úgy vélte, hogy valamely védjegy és valamely személynév egyezéséből nem vonható le az a következtetés, hogy az érintett vásárlóközönség szerint a védjeggyel megjelölt árukat az a személy tervezte, akinek a neve a védjegyet alkotja, mivel az érintett vásárlóközönség előtt ismeretes, hogy nem minden személynévből álló védjegy mögött rejtőzik feltétlenül az azonos nevet viselő tervező. A 40/94 rendelet 50. cikkének alkalmazhatóságához az érintettnek bizonyítania kell, hogy a védjegyet megtévesztő módon használták, vagy hogy fennáll a megtévesztés kellően súlyos veszélye, ami az adott ügyben nem nyert bizonyítást.

A T-27/09. sz., *Stella Kunststofftechnik kontra OHIM – Stella Pack (Stella)* ügyben 2009. december 10-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék pontosította a megszűnés megállapítása iránti eljárás és a felszólalási eljárás tárgyát és hatásait. Többek között arra mutatott rá, hogy a vonatkozó rendelkezések nem írják elő azt, hogy a korábbi védjegy alapján indított és még folyamatban lévő felszólalási eljárás bármilyen befolyást gyakorolhatna az ugyanezen védjegy megszűnésének megállapítása iránti eljárás elfogadhatóságára vagy ezen eljárás lefolyására. A felszólalási és a megszűnés megállapítása iránti eljárás ugyanis két sajátos és önálló eljárás: a felszólalás arra irányul, hogy bizonyos feltételek mellett, valamely korábbi védjegy fennállására tekintettel megghiúsítsa a védjegybejelentést, és a felszólalás elutasítása nem jár az érintett védjegyoltalom megszűnésével, míg a megszűnés megállapítására csak az e célból indított eljárás alapján kerülhet sor.

4. Formai és eljárási kérdések

Minthogy a 2009. év ítélkezési gyakorlata a formai és eljárási kérdéseket illetően különösen gazdag volt, csak a főbb fejleményeket szükséges ismertetni e körből.

Először is különös jelentősége van a T-140/08. sz., *Ferrero kontra OHIM – Tirol Milch (TiMi KiNDERJOGHURT)* ügyben 2009. október 14-én hozott ítéletnek (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett), mivel alkalmat adott a Törvényszéknek annak tisztázására, milyen jelentőséget

kell tulajdonítani egy törlési eljárás összefüggésében a valamely korábbi határozatban ugyanezen közösségi védjegyre vonatkozóan, ugyanezen felek közötti felszólalási eljárás keretében az OHIM fellebbezési tanácsa által elvégzett értékelésnek és az általa elfogadott következtetéseknek. A Törvénytörvény többek között azt is kimondta, hogy sem a jogerő elve nem alkalmazható, mivel az OHIM előtti eljárások közigazgatási jellegűek, és az irányadó rendelkezések erre vonatkozóan nem írnak elő szabályt, sem pedig a jogbiztonság és a bizalomvédelem elve, mivel a 40/94 rendelet a felszólalási eljárás sikertelensége esetén nem zárja ki a törlési eljárás lehetőségét.

Másodszor, azzal kapcsolatban, hogy milyen következményekkel jár az OHIM-ra nézve a fellebbezési tanács határozatának hatályon kívül helyezése, a Törvénytörvény a T-402/07. sz., *Kaul kontra OHIM – Bayer (ARCOL)* ügyben 2009. március 25-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) kimondta, hogy az OHIM-nak úgy kell eljárnia, hogy az említett hatályon kívül helyezést követően ismét elé került fellebbezés az egyik – esetleg ugyanazon – fellebbezési tanács által meghozott új határozathoz vezessen. A Törvénytörvény kifejtette, hogy ha – mint az adott ügyben is – a hatályon kívül helyező ítélet nem foglalt állást annak tárgyában, hogy az ütköző védjegyek hasonlóak-e vagy sem, a fellebbezési tanácsnak a hatályon kívül helyezett határozatban elfogadott állásponttól függetlenül újból meg kell vizsgálnia ezt a kérdést.

Harmadszor, a Törvénytörvény tisztázta a fellebbezési tanács indokolási kötelezettségének terjedelmét azon határozatok esetében, amikor a védjegy több árut vagy szolgáltatást érint. A T-118/06. sz., *Zuffa kontra OHIM (ULTIMATE FIGHTING CHAMPIONSHIP)* ügyben 2009. április 2-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvénytörvény kifejtette, hogy több árura vagy szolgáltatásra vonatkozóan csak akkor lehet általános indokolást adni, ha kellően közvetlen és konkrét kapcsolat áll fenn közöttük ahhoz, hogy a szóban forgó határozat indokolását alkotó megfontolások egyrészt minden egyes e csoportba tartozó áru és szolgáltatás vonatkozásában megfelelően kifejezzék a fellebbezési tanács által alkalmazott érvelést, másrészt minden egyes érintett termékre és szolgáltatásra nézve önállóan lehessen őket alkalmazni. A T-405/07. és T-406/07. sz., *CFCMCEE kontra OHIM (P@YWEB CARD és PAYWEB CARD)* egyesített ügyekben 2009. május 20-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvénytörvény ehhez azt is hozzáfűzte, hogy az általános indokolásnak mindamellett lehetővé kell tennie a bíróság számára a felülvizsgálati jogkörének gyakorlását. Másfelől, ha egy határozat nyomokban sem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, hogy az OHIM miért vélte úgy, hogy bizonyos áruk homogén csoportot alkotnak, az eljárás során nem egészíthető ki az indokolás.

Negyedszer, a T-189/07. sz., *Frosch Touristik kontra OHIM – DSR touristik (FLUGBÖRSE)* ügyben 2009. június 3-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvénytörvény kimondta, hogy kizárólag a védjegybejelentés benyújtásának időpontja, nem pedig a lajstromozás időpontja a mérvadó annak a vizsgálatnak a szempontjából, amelyet az OHIM-nak olyan törlési eljárásban kell lefolytatnia, amelyben arra hivatkoznak, hogy valamely közösségi védjegy nem felel meg a 40/94 rendelet 7. cikkében foglalt feltételeknek. Ezzel a megközelítéssel ugyanis elkerülhető az, hogy a lajstromozási eljárás időtartamának függvényében nőjön annak valószínűsége, hogy megszűnik a védjegy lajstromozhatósága.

Ötödször, a T-277/06. sz., *Omnicare kontra OHIM – Astellas Pharma (OMNICARE)* ügyben 2009. május 7-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé), a T-410/07. sz., *Jurado Hermanos kontra OHIM (JURADO)* ügyben 2009. május 12-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé), a T-136/08. sz., *Aurelia Finance kontra OHIM (AURELIA)* ügyben 2009. május 13-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) és a T-20/08. és T-21/08. sz., *Evets kontra OHIM (DANELECTRO és QWIK TUNE)* egyesített ügyekben 2009. szeptember 23-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvénytörvény a 40/94 rendelet igazolásra vonatkozó 78. cikkének hatálya kérdésében foglalt állást, amely rendelkezés szerint a közösségi védjegy

bejelentőjét, jogosultját vagy az OHIM előtti eljárásban részt vevő bármely felet, aki valamely határidőt elmulaszt, bizonyos feltételek mellett jogaiba vissza kell helyezni. A Törvényszék a fent említett első és negyedik ítéletben többek között azt mondta ki, hogy ez a rendelkezés valamely határozatnak a fellebbezési tanács előtti megtámadásának határidejére, nem pedig magának az igazolási kérelemnek a benyújtási határidejére alkalmazandó. Ezenkívül a második határozatban tisztázta az eljárásban részt vevő fél fogalmát, míg a harmadikban azt állapította meg, hogy ha a védjegyjogosult a védjegymegújításra vonatkozó adminisztratív feladatokat egy erre szakosodott cégre ruházza át, ügyelnie kell arra, hogy ez utóbbi szükséges biztosítékot szolgáltatson, amelyből feltételezni lehet az említett feladatok megfelelő végrehajtását. Így például ha ez a cég a határidőkre figyelmeztető számítógépes rendszert hoz létre, akkor ennek a rendszernek olyan mechanizmust kell tartalmaznia, amely felfedi és kijavítja az esetleges hibákat.

Végül azzal a határozattal kapcsolatban, amellyel az OHIM valamelyik fóruma azért vonja vissza korábbi határozatát, hogy kijavítsa a felet érintő, költségekre vonatkozó részt, a Törvényszék a T-419/07. sz., *Okalux kontra OHIM – Messe Düsseldorf (OKATECH)* ügyben 2009. július 1-jén hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) megerősítette, hogy mivel ez a visszavonás csak részleges lehet, a fellebbezési határidőt az első határozattól kell számítani.

Környezet – Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmi rendszere

A T-263/07. sz., *Észtország kontra Bizottság* ügyben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) és a T-183/07. sz., *Lengyelország kontra Bizottság* ügyben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) 2009. szeptember 23-án hozott ítéletben a Törvényszék jelentősen fejlesztette a kibocsátási egységekre vonatkozó nemzeti kiosztási tervek kidolgozása kapcsán a tagállamok és a Bizottság közötti hatáskörmegosztásra, valamint a nemzeti kiosztási terveknek a 2003/87/EK²³ irányelvben meghatározott követelményeknek való megfelelése Bizottság általi felülvizsgálatára vonatkozó ítélkezési gyakorlatot.

A fenti ügyekben a Bizottság a megtámadott határozatokban azt állapította meg, hogy a Lengyel Köztársaság és az Észt Köztársaság nemzeti kiosztási terve nem felelt meg a 2003/87 irányelv bizonyos követelményeinek, ám kijelentette, hogy amennyiben az érintett tagállamok módosítják nemzeti kiosztási tervük bizonyos részeit, a Bizottság nem emel kifogást. Az érintett tagállamok a Törvényszék előtt kifejtették, hogy azzal, hogy a Bizottság az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységeinek küszöbértékét magasabban állapította meg, mint amennyi kibocsátási egység tekintetében az érintett tagállamok nemzeti kiosztási terve elfogadható, valamint azzal, hogy ennek keretében az adott tagállam elemzési módszerét a sajátjával helyettesítette, megsértette a 2003/87 irányelvben előírt hatáskör-megosztási szabályokat. A Törvényszék helyt adott ezen állításoknak, és megsemmisítette a megtámadott határozatokat.

A Törvényszék megjegyezte, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése elsődlegesen fontos a globális felmelegedés elleni küzdelem keretében, amely az egyik legnagyobb szociális, gazdasági és környezeti fenyegetettséget okozó jelenség, amellyel a világnak jelenleg szembe kell néznie. E célkitűzés megvalósítása mindazonáltal nem indokolja egy nemzeti kiosztási terv elutasítására vonatkozó határozat hatályban tartását, ha ezt az aktust az irányelv által a tagállamok, illetve a Bizottság részére biztosított hatáskörök sérelmével fogadták el.

²³ Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2003. október 13-i 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 275., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 7. kötet, 631. o.).

A Törvényszék emlékeztetett, hogy az EK 249. cikk harmadik bekezdésének értelmében a hivatkozott irányelv az elérendő célokat illetően a címzett tagállamokat kötelezi, azonban az e cél eléréséhez szükséges forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja. A Bizottság feladata az, hogy ellenőrzési jogkörének gyakorlása keretében bizonyítsa, hogy a tagállam által e célra alkalmazott eszközök ellentétesek a közösségi joggal. Ezen elvek szigorú alkalmazása elsődlegesen fontos a szubszidiaritás elve betartásának biztosítása szempontjából, amely elv értelmében azokon a területeken, amelyek nem tartoznak kizárólagos hatáskörébe, a Közösség csak akkor és annyiban jár el, amennyiben a kitűzött célokat a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani.

Egyébiránt a Törvényszék rámutatott arra, hogy a 2003/87 irányelv rendelkezéseiből egyértelműen következik egyrészt, hogy kizárólag a tagállam rendelkezik hatáskörrel a nemzeti kiosztási terv kidolgozására, illetve valamennyi ötéves időszak tekintetében az általa kiosztandó kibocsátási egységek teljes mennyiségére és ezen egységeknek a gazdasági szereplők közötti elosztására vonatkozó végleges döntés meghozatalára, másrészt viszont a Bizottság hatáskörrel rendelkezik a szóban forgó nemzeti kiosztási terv ellenőrzésére a hivatkozott irányelvben meghatározott követelmények betartása tekintetében, így az adott tagállam csak akkor oszthatja ki a rendelkezésére álló kibocsátási egységeket, ha a Bizottság elfogadta az eredetileg elutasított nemzeti kiosztási tervnek a tagállam által az elutasítást követően javasolt módosításait. A Törvényszék még hozzáfűzte, hogy a Bizottságnak jogában áll bírálatokat megfogalmazni a megállapított meg nem felelést illetően, és javaslatokat vagy ajánlásokat tenni annak érdekében, hogy a tagállam úgy módosíthassa a nemzeti kiosztási tervet, hogy e módosítások a fenti tervet összhangba hozzák az említett követelményekkel.

Mindazonáltal a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság azáltal, hogy az egységek konkrét mennyiségét írta elő, és elutasította az érintett tagállamok nemzeti tervét, mert a kibocsátási egységek abban javasolt összege meghaladja a küszöbértéket, túllépte a részére a 2003/87 irányelvben biztosított ellenőrzési jogkörét, mivel kizárólag az adott tagállam dönthet a kibocsátási egységek összegéről.

Továbbá, még ha a Bizottságnak jogában is áll saját gazdasági és ökológiai modellt kidolgozni, és azt használni annak vizsgálatához, hogy a különböző tagállamok nemzeti kiosztási tervei összhangban vannak-e a 2003/87 irányelv követelményeivel, amely vizsgálat során széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, nem dönthet úgy, hogy eltér a valamely nemzeti kiosztási tervben foglalt adatoktól, és azokat a saját értékelési módszerének alkalmazásával szerzett adatokkal helyettesíti, ugyanis ez olyan tényleges uniformizálási jogkör elismerését jelentené, amelyet az irányelv nem biztosít a részére. A Törvényszék továbbá kifejtette, hogy nemzeti kiosztási terve kidolgozása során a tagállamnak választania kellett az elfogadandó politikákat, valamint az alkalmazandó módszert és az annak kapcsán figyelembe veendő adatokat illetően, amelyek alapján a kérdéses kibocsátások alakulását előre jelző elemzést végzi, miközben a Bizottság jogköre csupán azon adatok és paraméterek hitelességének és megfelelésének ellenőrzésére korlátozódik, amelyeken az adott nemzeti kiosztási terv alapul.

A Törvényszék tehát úgy ítélte meg, hogy azzal, hogy a Bizottság saját gazdasági elemző módszerével helyettesítette az érintett tagállamok módszerét, ahelyett hogy e tagállamok nemzeti kiosztási tervének a 2003/87 irányelvben rögzített követelmények tekintetében adott esetben a saját módszeréből eredő adatoknak való megfelelést ellenőrizte volna, a Bizottság túllépte a hivatkozott irányelv által reá ruházott hatáskört.

Közös kül- és biztonságpolitika

1. A terrorizmus elleni küzdelem

A T-341/07. sz., *Sison kontra Tanács* ügyben 2009. szeptember 30-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék először is emlékeztetett az *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran kontra Tanács*²⁴ ügyben, valamint a *Sison kontra Tanács*²⁵ ügyben hozott ítéletekben a terroristatevékenységekkel érintett személyek pénzeszközeinek befagyasztására vonatkozó határozatok indokolási kötelezettségével kapcsolatosan lefektetett elvekre. A pénzeszközök befagyasztására vonatkozó eredeti határozat indokolásának és a későbbi határozatok indokolásának nemcsak a 2580/2001/EK rendelet²⁶ alkalmazásának jogszabályi feltételeire, így különösen az illetékes hatóság által hozott nemzeti határozat meglétére kell irányulnia, hanem azokra az egyedi és konkrét okokra is, amelyek miatt a Tanács úgy ítéli meg, hogy az érintettel szemben pénzeszközök befagyasztására irányuló intézkedést kell hozni. Egyébiránt a Tanácsnak a pénzeszközök befagyasztására irányuló intézkedések elfogadása vagy fenntartása kapcsán a körülmények figyelembevételére vonatkozó széles mérlegelési jogköre kiterjed annak a fenyegetettségnek az értékelésére is, amelyet a terrorista múlttal bíró, ám terroristatevékenységét hosszabb vagy rövidebb ideje felfüggesztő, sőt látszólag beszüntető szervezet továbbra is képviselhet. Ilyen körülmények között nem lehet megkövetelni a Tanácstól, hogy még pontosabban megjelölje, az érintett pénzeszközeinek befagyasztása konkrétan mennyiben tudna hozzájárulni a terrorizmus elleni küzdelemhez, vagy hogy bizonyítékokat szolgáltatson annak alátámasztására, hogy a felperes ezeket a pénzeszközöket a jövőben terrorcselekmények elkövetésére vagy elősegítésére használhatná fel.

Másodszor, miután emlékeztetett a pénzeszközök befagyasztására irányuló határozatok végrehajtásának feltételeire, az ezzel összefüggésben a Tanácsra háruló bizonyítási teherre vonatkozó szabályokra és a bírósági felülvizsgálat erre vonatkozó terjedelmére, a Törvényszék megjegyezte, hogy a szóban forgó rendelkezések megfogalmazására, összefüggéseire és céljaira, valamint a nemzeti hatóságoknak az előírt pénzeszközök befagyasztása iránti eljárásban betöltött kiemelkedő szerepére tekintettel a „nyomozás vagy büntetőeljárás megindítását elrendelő határozat” – annak érdekében, hogy arra a Tanács érvényesen hivatkozhasson – közvetlenül és elsődlegesen az érdekelt vonatkozásában a terrorizmus elleni küzdelem céljából, az érdekeltnek a terrorizmusban való részvétele miatti megelőző vagy megtorló jellegű intézkedés meghozatalára irányuló nemzeti eljárás részét kell, hogy képezze. Nem felel meg e követelménynek valamely nemzeti igazságügyi hatóság által hozott olyan határozat, amely mindössze kiegészítőleg és mellékesen tesz említést az érdekelt ilyen tevékenységben való lehetséges érintettségéről valamely, például polgári jogi jogokra és kötelezettségekre vonatkozó megállapítás keretében.

Ezen túlmenően a Törvényszék megjegyezte, hogy amikor a felülvizsgálatot követően a Tanács a 2580/2001 rendelet értelmében a pénzeszközök befagyasztására irányuló intézkedést kíván elfogadni vagy fenntartani valamely terrorcselekmény miatti, „nyomozás vagy büntetőeljárás megindítására” vonatkozó nemzeti határozat alapján, nem vonatkoztathat el e nyomozás vagy büntetőeljárás utólagos alakulásától. Ennek megfelelően lehetséges, hogy valamely rendőrségi vagy nemzetbiztonsági nyomozást minden további igazságügyi következmény nélkül zárnak le,

²⁴ A T-228/02. sz. ügyben 2006. december 12-én hozott ítélet (EBHT 2006., II-4665. o.).

²⁵ A T-47/03. sz. ügyben 2007. július 11-én hozott ítélet (az EBHT-ban nem tették közzé).

²⁶ A terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló és a 2006/379/EK és 2006/1008/EK határozatokat hatályon kívül helyező 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet (HL L 344., 70. o., magyar nyelvű különkiadás: 18. fejezet, 1. kötet, 207. o.).

mivel nem eredményezett elegendő bizonyítékot, vagy hogy valamely igazságügyi nyomozás ugyanezen indokok miatt okafogyottá válik. Ugyanígy valamely, büntetőeljárás megindítására vonatkozó határozat vezethet ezen eljárás megszüntetéséhez vagy büntetőjogi felmentéshez. Megengedhetetlen volna, hogy a Tanács ne vegye figyelembe ezeket az elemeket, amelyek a helyzet értékeléséhez figyelembe veendő összes releváns adat körébe tartoznak. E tekintetben ettől eltérő határozat hozatala azzal a következménnyel járna, hogy a Tanács és a tagállamok túlzott hatáskörhöz jutnának a tekintetben, hogy bírósági felülvizsgálat nélkül és az esetlegesen folytatott bírósági eljárások kimenetelétől függetlenül befagyaszták valamely személy pénzeszközeit.

2. Az atomfegyverek elterjedése elleni küzdelem

A T-246/08. és T-332/08. sz., *Melli Bank kontra Tanács* egyesített ügyekben 2009. július 9-én (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) és a T-390/08. sz., *Bank Melli Iran kontra Tanács* ügyben 2009. október 14-én (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) gyorsított eljárásban hozott ítéletekben a Törvényszék először foglalkozott az Iráni Iszlám Köztársasággal szemben folytatott nyomásgyakorlás érdekében hozott korlátozó intézkedésrendszer keretében elrendelt, pénzeszközök és gazdasági források befagyasztására vonatkozó intézkedések elleni jogorvoslatokkal, amely intézkedések arra irányultak, hogy az Iráni Iszlám Köztársaság vessen véget atomprogramjának, amely atomfegyverek célba juttatására szolgáló rendszerek fejlesztésének és elterjedésének veszélyével jár.

A szóban forgó intézkedésrendszer alapja az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa 423/2007/EK rendelettel²⁷ végrehajtott határozata, amely rendelet előírja a Biztonsági Tanács által megjelölt személyek, jogalanyok és szervek pénzeszközeinek és gazdasági forrásainak befagyasztását, valamint azon jogalanyok pénzeszközeinek és gazdasági forrásainak befagyasztását, amelyek olyan jogalanyok tulajdonában vagy ellenőrzése alatt állnak, akik atomfegyverek elterjesztésében részt vevőként kerültek megnevezésre, mivel e tevékenységgel közvetlen kapcsolatban állnak, vagy azt támogatják. E rendelet alapján elrendelték egy iráni bank, valamint az annak 100%-os tulajdonában lévő egyesült királysági leányvállalat pénzeszközeinek és gazdasági forrásainak befagyasztását, tekintettel arra, hogy valószínűsíthető, hogy e bankok számos, az iráni atom- és rakéta programokhoz felhasználható anyag vásárlása, valamint pénzügyi szolgáltatások nyújtása révén elősegítik az Iráni Iszlám Köztársaság gyanús tevékenységeit.

Miközben a Törvényszék ezen ítéletekben a pénzeszközöknek és gazdasági forrásoknak a terrorizmus elleni küzdelem keretében történő befagyasztására vonatkozó ítélkezési gyakorlatban már lefektetett elvekre támaszkodott, egyes speciális kérdések tekintetében továbbfejlesztette ezt a gyakorlatát.

Egyrészt a Melli Bank plc által a 423/2007 rendeletre vonatkozóan előterjesztett jogellenességi kifogásra válaszul – amely arra hivatkozik, hogy e rendelet megsérti az arányosság elvét – a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy valamely gazdasági tevékenység megtiltása attól a feltételtől függ, hogy a tiltó intézkedések a szóban forgó szabályozás által jogszerűen kitűzött célokkal arányosak és azok megvalósításához szükségesek legyenek, azzal együtt, hogy – amennyiben több megfelelő intézkedés áll rendelkezésre – a legkevésbé korlátozó jellegű intézkedést kell választani, továbbá az ezen intézkedéssel okozott hátrányok nem lehetnek

²⁷ Az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről szóló, 2007. április 19-i 423/2007/EK tanácsi rendelet (HL L 103., 1. o.).

aránytalanok az elérni kívánt célhoz képest.²⁸ A Törvényszék hozzáfűzte, hogy a 423/2007 rendelet célja az atomfegyverek elterjedésének, valamint e tevékenység finanszírozásának megakadályozása, továbbá az arra irányuló nyomásgyakorlás, hogy az Iráni Iszlám Köztársaság vessen véget a szóban forgó tevékenységeinek. E célkitűzés a béke és a nemzetközi biztonság megőrzésére tett erőfeszítések általános keretébe ágyazódik, ennél fogva jogszerű. Ezen túlmenően az azon jogalanyok pénzeszközeinek és gazdasági forrásainak befagyasztása, amelyek olyan jogalanyok tulajdonában vagy ellenőrzése alatt állnak, akik atomfegyverek elterjesztésében részt vevőként kerültek megnevezésre, ehhez a célhoz kapcsolódik, ugyanis nem elhanyagolható a kockázata annak, hogy egy ilyen jogalany a vele szemben hozott intézkedések megkerülése érdekében nyomást gyakoroljon az olyan jogalanyokra, amelyek a tulajdonában vagy az ellenőrzése alatt állnak, arra ösztönözve őket, hogy közvetlenül vagy közvetetten utalják át részére pénzeszközeiket és gazdasági forrásait, illetve bonyolítsák le azokat az ügyleteket, amelyeket pénzeszközei és gazdasági forrásai befagyasztása miatt saját maga nem tud lebonyolítani. Végül az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a tulajdonhoz való jog és a gazdasági tevékenység gyakorlásához való jog nem minősül abszolút előjognak, és azok gyakorlása a Közösség által kitűzött közérdekű célkitűzések által igazoltan korlátozható. A jogvita tárgyát képező szabályozás által meghatározott célkitűzések fontossága igazolja az egyes gazdasági szereplőkre gyakorolt negatív következményeket, bármilyen jelentősek is azok.²⁹ A Törvényszék megállapította, hogy az érintett bankintézményeknek a gazdasági tevékenység gyakorlásához, valamint a tulajdonhoz való jogát jelentős mértékben korlátozza pénzeszközeik és gazdasági forrásaik befagyasztása, mivel csak különleges engedélyek alapján rendelkezhetnek a Közösség területén található vagy közösségi állampolgárok birtokában lévő pénzeszközeikkel és gazdasági forrásaikkal, továbbá a Közösség területén letelepedett fióktelepeik nem köthetnek új ügyleteket ügyfeleikkel. Mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy mivel a béke és a nemzetközi biztonság megőrzése elsődleges jelentőségű, az okozott hátrányok nem aránytalanok a kitűzött célokhoz képest.

Másrészt a fent hivatkozott második ítéletben a Törvényszék jelentősen pontosította a szóban forgó személyeket érintő intézkedések indokolásának közlésére vonatkozó kötelezettséget, amely intézkedések ugyan meglehetősen általánosak, ám közvetlenül és személyükben érintik őket, továbbá alkalmasak arra, hogy alapjogaik gyakorlásában korlátozzák őket. Úgy ítélte meg, hogy a Tanács köteles az érintett jogalanyokat pénzeszközeik és gazdasági forrásaik befagyasztásáról a lehető legnagyobb mértékben egyedi értesítés révén tájékoztatni. Arra a szabályra, miszerint a törvény nem ismerése nem mentesít a felelősség alól, nem lehet hivatkozni abban az esetben, ha a szóban forgó jogi aktus az érintett személyhez címzett egyedi jogi aktusnak minősül. Márpedig a jelen esetben a Tanács nem értesítette egyedileg az érintett jogalanyt, miközben ismerte a felperes székhelyének címét. A Törvényszék tehát úgy ítélte meg, hogy a Tanács nem teljesítette a megtámadott határozat indokolásának felperessel való közlésére vonatkozó kötelezettségét. Mindazonáltal az iratokból kitűnik, hogy a francia banki bizottság (Commission bancaire française) értesítette a felperes párizsi fióktelepét a megtámadott határozat elfogadásáról, valamint annak a Hivatalos Lapban ugyanazon a napon történt közzétételéről. Vagyis e fióktelepet megfelelő időben és hivatalos forrásból értesítették mind a megtámadott határozat elfogadásáról, mind arról, hogy a hivatkozott határozat indokolása a Hivatalos Lapban megtekinthető, ezért kivételes körülmények között a megállapított szabálytalanság nem igazolja a megtámadott határozat megsemmisítését.

²⁸ A Bíróság C-331/88. sz., *Fedesa és társai* ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletének (EBHT 1990., I-4023. o.) 13. pontja.

²⁹ Lásd ebben az értelemben a Bíróság C-84/95. sz. *Bosphorus*-ügyben 1996. július 30-án hozott ítéletének (EBHT 1996., I-3953. o.) 21–23. pontját.

A növényvédő szerek forgalomba hozatalának engedélyezése

A 2009. év során a Törvényszék több ítéletet hozott a 91/414 irányelv alapján elfogadott bizottsági határozatok kapcsán, amely irányelv a növényvédő szerek forgalomba hozatalának engedélyezésére és az engedély visszavonására alkalmazandó közösségi szabályokat állapítja meg. E jogviták különösen technikai jellege ellenére érdemes két olyan ítéletet megemlíteni, amelyben a Törvényszék az érvelését az elővigyázatosság elvéből levonandó következtetésekre alapozta.

A T-326/07. sz., *Cheminova és társai kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék emlékeztetett, hogy a 91/414 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének b) pontja úgy rendelkezik, hogy ahhoz, hogy valamely hatóanyag engedélyezhető legyen, feltételezhető kell, hogy legyen, hogy a hatóanyagot tartalmazó növényvédő szer használata, amennyiben az a helyes növényvédelmi gyakorlatnak megfelelően történik, az adott időpontban érvényes tudományos és technikai ismeretek alapján nincs ártalmas hatással az emberek vagy állatok egészségére, sem elfogadhatatlan hatással a környezetre. E rendelkezést az elővigyázatosság elvének tükrében értelmezve a Törvényszék kifejtette, hogy az emberi egészség tekintetében azok a komoly jelzések, amelyek a tudományos bizonytalanság elhárítása nélkül ésszerű kétséget ébresztenek a hatóanyag ártalmatlansága tekintetében, elvben akadályt képeznek annak, hogy a hatóanyagot engedélyezzék. Ennélfogva a 91/414 irányelvnek az „érvényes tudományos és technikai ismeretekre” való hivatkozásából nem vezethető le az, hogy azoknak a vállalkozásoknak, amelyek valamely hatóanyagra vonatkozó bejelentést tettek, és e hatóanyagnak az engedélyezett hatóanyagok közé történő felvételének megtagadására vonatkozó határozat meghozatalának lehetőségével szembesülnek, mindaddig lehetőségük van új információkat előterjeszteni, amíg az említett hatóanyag ártalmatlanságával kapcsolatos kétségek fennállnak. Ez az értelmezés ellentétes lenne a környezet, valamint az emberek és állatok egészségének védelmére irányuló céllal, mivel egyenértékű lenne azzal, ha a valamely hatóanyagot bejelentő fél számára – akinek egyfelől annak ártalmatlanságát bizonyítania kell, és aki másfelől a szóban forgó hatóanyagot a legjobban ismeri – vétőjogot biztosítanának a szóban forgó hatóanyag engedélyezésének megtagadására vonatkozó határozattal szemben.

Továbbá a Törvényszék emlékeztetett rá a T-334/07. sz., *Denka International kontra Bizottság* ügyben 2009. november 19-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé), hogy az elővigyázatosság elvének értelmében, amennyiben tudományosan bizonytalan helyzet állt fenn az emberi egészséget fenyegető kockázat létezését és mértékét illetően, a közösségi intézmények védelmi intézkedéseket hozhattak, anélkül hogy e kockázat létezése és súlyossága teljes mértékben bizonyítást nyert volna.³⁰ Továbbá, amikor fogalmilag tudományosan bizonytalan helyzetről van szó, nem várható a kockázattértékeléstől, hogy feltétlenül a kockázat fennállását, és annak megvalósulása esetén a lehetséges súlyos következményeket alátámasztó tudományos bizonyítékokat szolgáltatson a közösségi intézmények részére. A Törvényszék megjegyezte, hogy a benyújtott dosszié oly mértékben hiányos volt, hogy sem a diklórfosz genotoxikus és rákkeltő hatására, sem pedig általában véve az ártalmatlanságára vonatkozóan nem lehetett megbízható következtetést levonni, és ezért megállapította, hogy a rendelkezésre álló toxikológiai adatok, a szóban forgó szer genotoxikus és rákkeltő tulajdonságainak bizonytalanságai és az iratok hiányosságai alapján a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát a megtámadott határozat elfogadásával.

³⁰ A Bíróság C-180/96. sz., *Egyesült Királyság kontra Bizottság* ügyben 1998. május 5-én hozott ítéletének (EBHT 1998., I-2265. o.) 99. pontja és a Törvényszék T-13/99. sz., *Pfizer Animal Health kontra Tanács* ügyben 2002. szeptember 11-én hozott ítéletének (EBHT 2002., II-3305. o.) 139. pontja.

Az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés joga

A T-121/05. és T-166/05. sz., *Borax Europe kontra Bizottság* ügyekben 2009. március 11-én hozott ítéletekben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék pontosítani kényszerült az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés joga alóli kivételeket, amelyek egyrészt az egyén magánéletének és integritásának védelmére, másrészt a döntéshozatali eljárás védelmére vonatkoznak.

Az adott ügyben a Bizottság elutasította a felperesnek azon, a bórsav és a bórvegyületek osztályozására vonatkozó eljárás keretében megtartott találkozók során rögzített – többek között a szakértők, valamint az adott iparág képviselőinek megjegyzéseire és jelentéseire vonatkozó – dokumentumok és hangfelvételek közlésére vonatkozó kérelmét, amelyek alapján a Bizottság közzétette a szóban forgó szakértők végleges következtetéseit, amelyek a fenti termékek toxikus anyagokként való osztályozását javasolták. A Bizottság e kérelem elutasításának indokolása érdekében különösen arra hivatkozott, hogy e dokumentumok közzététele a személyes adatoknak a 45/2001/EK rendeletből³¹ eredő védelmét sértené, és lehetővé tenné a szakértők felismerését, akikre a szóban forgó gazdasági tét miatt külső nyomás nehezhülhetne. A Törvényszék a megtámadott határozatokat azon indokból semmisítette meg, hogy a Bizottság nem adott magyarázatot arra, hogy a szóban forgó iratokhoz való hozzáférés pontosan és ténylegesen hogyan sérthetné a hivatkozott kifogással védett érdekeket.

Előjáróban a Törvényszék kifejtette, hogy a Bizottság az elutasítást nem alapozhatja az állítólagosan a szakértők számára nyújtott biztosításra, miszerint személyesen kifejtetik nézeteiket és véleményük, valamint véleményük nem kerül nyilvánosságra. Ugyanis a Bizottságot állítólagosan a szakértőkkel szemben kötelező bizalmas kezelésre való kötelezettségvállalásra – mivel azt a szakértők és ezen intézmény kötötte – a Boraxszal szemben nem lehet hivatkozni, mivel az utóbbi iratokhoz való hozzáféréseinek jogát az 1049/2001 rendeletben rögzített feltételek és korlátozások biztosítják. Továbbá egy, a valamely intézmény dokumentumaihoz való hozzáférésre vonatkozó kérelmet megtagadó határozat kizárólag az 1049/2001 rendelet 4. cikkében meghatározott kivételeken alapulhat, mivel a szóban forgó intézmény egy iratbetekintési kérelem elutasítása tekintetében az érintettel szemben nem hivatkozhat valamely találkozó résztvevőinek tett kötelezettségvállalásra, amennyiben e kötelezettségvállalás nem igazolható a fent hivatkozott kivételek egyikével. Márpedig a Bizottság nem adott magyarázatot arra, hogy a szakértők felismerése miért veszélyeztetné magánéletüket, és sértené a 45/2001 rendeletet, és nem bizonyította jogilag megfelelő módon annak kellően előre látható kockázatát, hogy véleményük felfedése miért tenné ki őket az integritásukat veszélyeztető indokoltatlan külső nyomásnak, különösképpen azt figyelembe véve, hogy a szakértők nevének és beosztásának szövegből való törlése mindenesetre megszüntethette volna az ezzel kapcsolatos esetleges kockázatokat.

Egyébiránt a Törvényszék kiemelte, hogy ugyan a jogalkotó előírt egy különös kivételt az intézmények dokumentumaihoz való nyilvános hozzáféréshez való jog alól a jogi vélemények kapcsán, ám e kivételt nem írta elő más – mint például a jogvita tárgyát képező felvételekben elhangzott – vélemények tekintetében. Mivel az ítélezési gyakorlat értelmében nem tekinthető úgy, hogy a Tanács Jogi Szolgálatának a jogalkotási kérdésekre vonatkozó véleményei tekintetében

³¹ A személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 8., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 26. kötet, 102. oldal).

fennáll a bizalmas kezelés általános szükségessége,³² ugyanez az elv alkalmazandó a jogvita tárgyát képező véleményekre, amelyek tekintetében a közösségi jogalkotó nem írt elő különleges kivételt, és amelyekre a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáféréshez való jogra vonatkozó általános szabályok irányadók. Következésképpen, a valamely intézmény által egy jogszabály kidolgozása érdekében összegyűjtött tudományos természetű véleményeknek főszabály szerint hozzáférhetőnek kell lenniük még akkor is, ha azok vitát válthatnak ki, vagy az azokat megfogalmazó személyeket elriaszthatják attól, hogy hozzájáruljanak a szóban forgó intézmény döntéshozatali eljárásához. A Bizottság által hivatkozott azon kockázat, hogy a véleményük közzétételéből származó nyilvános vita arra készteti a szakértőket, hogy többé ne járuljanak hozzá a szóban forgó intézmény döntéshozatali eljárásához, együtt jár azon szabállyal, amely elismeri az intézményen belüli tárgyalások és előzetes egyeztetések részét képező, belső használatra korlátozott véleményeket tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáférés elvét.

II. Kártérítési jogviták

1. Elfogadhatóság

Az ítélezési gyakorlat alapján az EK 235. cikk szerinti kártérítési kereset önálló jogorvoslati forma, és a valamely jogi aktus megtámadására irányuló ilyen kereset elfogadhatatlansága nem következik az ugyanezen jogi aktus megsemmisítése iránti kereset elfogadhatatlanságából. Így a Közösség valamely normatív jogi aktus jogellenessége miatti felelősségének megállapítása iránt olyan magánszemélyek által előterjesztett kereset, akiket e normatív jogi aktus nem érint közvetlenül és személyükben, önmagában emiatt nem elfogadhatatlan.³³

A Törvényszék a T-166/08. sz., *Ivanov kontra Bizottság* ügyben 2009. szeptember 30-án hozott végzésében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) meghatározta a megsemmisítés iránti kereset és a kártérítési kereset egymástól való függetlenségének korlátait, megállapítva, hogy e keresetek önállósága nem eredményezheti azt, hogy az EK 230. cikk ötödik bekezdésében előírt keresetindítási határidőt elmulasztó jogalanyok megkerüljék a jogvesztő határidőt azáltal, hogy kártérítési keresettel kíséreljék meg elérni ugyanazt az előnyt, amelyet a határidőben előterjesztett megsemmisítés iránti keresettel elérhettek volna. Következésképpen a megsemmisítés iránti kérelem előterjesztésére vonatkozó jogvesztő határidő eljárásgátló jellegű lejárt a megsemmisítés iránti kérelemhez szorosan kapcsolódó kártérítési kérelemmel kapcsolatos jogvesztést is maga után vonja. Így a kártérítési keresetet elfogadhatatlannak kell nyilvánítani, ha az valójában egy jogerős egyedi határozat visszavonására irányul, és amennyiben sikeres lenne, e határozat joghatásainak megsemmisítéséhez vezetne. A Törvényszék mindazonáltal hangsúlyozta, hogy a felperes továbbra is megtámadhatja kártérítési kereset útján a valamely intézmény magatartásából eredő kötelelességszegéseket, amennyiben az intézmény e magatartást azon határozatok meghozatalának időpontja után tanúsította, amelyeknek jogszerűségét a felperes a keresetindítási határidőn belül nem vitatta.

Egyébiránt a Törvényszék a T-440/03. sz., *Arizmendi és társai kontra Tanács és Bizottság* ügyben 2009. december 18-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) újító megfontolásokat

³² A Bíróság C-39/05. P. és C-52/05. P. sz., *Svédország és Turco kontra Tanács* egyesített ügyekben 2008. július 1-jén hozott ítéletének (EBHT 2008., I-4723. o.) 57. pontja.

³³ Lásd ebben az értelemben a Bíróság 5/71. sz., *Zuckerfabrik Schöppenstedt kontra Tanács* ügyben 1971. december 2-án hozott ítéletét (EBHT 1971., 975. o.) és a Törvényszék T-178/98. sz., *Fresh Marine kontra Bizottság* ügyben 2000. október 24-én hozott ítéletét (EBHT 2000., II-3331. o.).

alkalmazott az olyan kereset elfogadhatóságának megítélésével kapcsolatban, amely a Bizottság által valamely tagállam részére olyan indokolással ellátott vélemény megküldése miatt állítólagosan elszenvedett károk megtérítésére irányult, amely szerint e tagállam nem teljesítette az alkalmazandó közösségi szabályozásból eredő kötelezettségeit. Ebben az ügyben ugyanis ezen indokolással ellátott vélemény következtében a Francia Köztársaság megszüntette a tolmács- és hajóvezető-közvetítőknak a bizonyos tevékenységeket illetően kizárólagos jogot biztosító köztisztviselői, valamint a kereskedői jogállást társító vegyes jogállást élvező testületének törvényen alapuló kizárólagos jogát.

Az állandó ítélezési gyakorlat szerint elfogadhatatlan az azon alapuló kártérítési kereset, hogy a Bizottság elmulasztott kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást indítani az EK 226. cikk alapján. Ugyanis mivel a Bizottság nem köteles az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást kezdeményezni, így az a döntése, hogy nem kezdeményez ilyen eljárást, semmiképpen sem alapoz meg jogellenességet, mert nem olyan jellegű, amely alapján a Közösség szerződésen kívüli felelőssége megállapítható lenne.³⁴ A Bizottság álláspontja ebben az ügyben az volt, hogy ez a megoldás analógia útján azon esetekre is alkalmazandó, amikor nem mulasztotta el a kötelezettségszegési eljárás megindítását, hanem épp ellenkezőleg, indokolással ellátott véleményt bocsátott ki, amely a Bíróság előtti kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárás egy előzetes szakaszát jelenti.

A Törvénytörvény elutasította ezt az érvelést arra hivatkozva, hogy a kártérítési kereset önálló jogorvoslati forma, amely a keresetek között sajátos funkciót tölt be, amennyiben annak tárgya a valamely intézmény aktusából vagy jogellenes magatartásából eredő sérelem orvoslása iránti kérelem. Ennélfogva, függetlenül attól a kérdéstől, hogy megtámadható határozatról van-e szó, amelynek a megsemmisítése iránt keresetet lehet indítani, valamely intézmény minden aktusa – még ha diszkrecionális jogkörében hozta is – főszabály szerint kártérítési kereset tárgya lehet, mivel e mérlegelési jogkörből nem következik, hogy ezen intézmény függetlenítheti magát attól a kötelezettségétől, hogy mind a magasabb szintű jogszabályoknak – mint a Szerződések és a közösségi jog általános elvei –, mind a vonatkozó másodlagos jognak megfelelően járjon el. Következésképpen, mivel az EK 226. cikkből eredő hatáskörében a Bizottság szabadon mérlegelheti, hogy kibocsát-e indokolással ellátott véleményt valamely tagállammal szemben, nem zárható ki, hogy egészen kivételes körülmények között valamely magánszemély bizonyítsa, hogy az indokolással ellátott vélemény jogellenes, ezáltal valamely jogi rendelkezés kellően súlyos megsértését okozza oly módon, hogy neki kárt okoz. A Törvénytörvény ebből tehát azt a következtetést vonta le, hogy a kereset elfogadható.

2. A magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértése

A Közösség szerződésen kívüli felelősségének megállapításához a felperesnek bizonyítania kell a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértését.³⁵

A Törvénytörvény kimondta a Bizottság Costa Rica-i akvakultúrából származó állatok behozatali engedélyét visszavonó határozatával a felperesnek állítólagosan okozott kár megtérítésére

³⁴ A Bíróság C-72/90. sz., *Asia Motor France kontra Bizottság* ügyben 1990. május 23-án hozott végzésének (EBHT 1990., I-2181. o.) 13–15. pontja és a Törvénytörvény T-201/96. sz., *Smanor és társai kontra Bizottság* ügyben 1997. július 3-án hozott végzésének (EBHT 1997., II-1081. o.) 30. és 31. pontja, valamint a T-202/02. sz., *Makedoniko Metro és Michaniki kontra Bizottság* ügyben 2004. január 14-én hozott végzésének (EBHT 2004., II-181. o.) 43. és 44. pontja.

³⁵ A Bíróság C-352/98. sz., *Bergaderm és Goupil kontra Bizottság* ügyben 2000. július 4-én hozott ítéletének (EBHT 2000., I-5291. o.) 42. és 43. pontja.

irányuló keresettel kapcsolatban a T-238/07. sz., *Ristic és társai kontra Bizottság* ügyben 2009. július 9-én hozott ítéletében (az EBHT-ban nem tették közzé), hogy a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály megsértésére vonatkozó feltétel hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében szükséges, hogy a hivatkozott jogszabály által nyújtott védelem tényleges legyen az arra hivatkozó személy számára, tehát e személy azok csoportjába tartozzon, akik számára a szóban forgó jogszabály jogokat keletkeztet. Nem fogadható el kártérítési jogalként az olyan jogszabály, amely a magánszemélyt az általa hivatkozott jogellenességgel szemben nem védi, hanem más magánszemélyt részesít védelemben. Ebben az ügyben tehát a felperes a kártérítési kereset keretében nem hivatkozhatott a Costa Rica meghallgatáshoz való jogának és a Németországi Szövetségi Köztársaság eljárásban való részvételhez való jogának az állítólagos megsértéséből eredő jogellenességre.

Másfelől a Törvényszék a fent hivatkozott *Arizmendi és társai kontra Tanács és Bizottság* ügyben hozott ítéletben kifejtette, hogy a kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárás során a Bizottság csak véleményt adhat arról, hogy valamely tagállam megsértette a közösségi jogot, mivel végső soron kizárólag a Bíróság jogosult megállapítani, hogy valamely tagállam nem teljesítette a közösségi jogból eredő kötelezettségeit. Mivel az említett véleményben a Bizottság csak abban foglalt állást, hogy valamely tagállam nem teljesítette a közösségi jogból eredő kötelezettségeit, a vélemény kibocsátása nem eredményezi a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértését. Ezért, még ha a Bizottság téves álláspontra is helyezkedik az indokolással ellátott véleményben a közösségi jog hatályát illetően, ez nem eredményez a Közösség felelősségének megállapításához szükséges kellően súlyos jogsértést. Ezzel ellentétben, ha az indokolással ellátott véleményben megfogalmazott megállapítások túlmutatnak a tagállami kötelezettségszegés meghatározásán, vagy ha a kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárás során a Bizottság egyéb cselekedetei meghaladják a hatáskörét – mint például, ha üzleti titkokat vagy valamely személy jó hírét sértő információkat vétkesen nyilvánosságra hoz –, úgy ezek a megállapítások vagy cselekedetek eredményezhetnek olyan jogsértést, amely alapján a Közösség felelőssége megállapítható.

III. Fellebbezések

A 2009. év során 31 fellebbezést nyújtottak be a Közzszolgálati Törvényszék határozatai ellen, és a Törvényszék (fellebbezési tanács) 31 ügyet fejezett be. Ezek közül kettő érdemel külön figyelmet.

Egyrészt a T-404/06. P. sz., *ETF kontra Landgren* ügyben 2009. szeptember 8-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék megerősítette a Közzszolgálati Törvényszék azon újító álláspontját, miszerint valamennyi, határozatlan időre szóló szerződést megszüntető határozatot indokolni kell a személyzeti szabályzat követelményein, valamint az indokolási kötelezettség és a bíróság jogszerűségi felülvizsgálatra vonatkozó hatáskörének gyakorlása közötti elválaszthatatlan kapcsolaton alapuló érvelés alapján.

Másrészt a T-58/08. P. sz., *Bizottság kontra Roodhuijzen* ügyben 2009. október 5-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék megállapította, hogy a közös egészségbiztosítási rendszernek a tisztviselő házastársára történő kiterjesztéséhez az Európai Közösségek tisztviselői személyzeti szabályzata 72. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételek nem követelik meg, hogy (a tisztviselőt és az élettársát összekötő) élettársi kapcsolat a házassághoz hasonlítható legyen. Az ilyen élettársi kapcsolat fennállása ugyanis kizárólag a két személy közötti köteléket és egy tagállam által elismert, az élettársi státuszukat igazoló okmány benyújtását követeli meg, anélkül hogy szükséges lenne annak megvizsgálása, hogy az érintett tisztviselő által kötött élettársi kapcsolatból eredő következmények hasonlóak-e a házasságból eredőkhöz.

IV. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek

A 2009. év során 24 ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtottak be a Törvényszékhez, ami jelentős csökkenést jelent az előző évben benyújtott kérelmek számához (58) képest. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró 2009-ben 20 ideiglenes intézkedés iránti kérelmet bírált el, szemben a 2008. évi 57-tel. Egyetlen esetben adott helyt a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemnek, a Törvényszék elnökének a T-95/09. R. sz., *United Phosphorus kontra Bizottság* ügyben 2009. április 28-án hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé).

Az ezen végzés alapjául szolgáló ügy egy olyan ügycsoportba tartozott, amely esetében az elnök 2007-ben és 2008-ban hat, bizonyos anyagok forgalomba hozatalát megtiltó határozatok felfüggesztése iránti kérelmet sürgősség hiányában elutasított, azzal az indokkal, hogy az állítólagos kár nem volt sem helyrehozhatatlan, sem kellően súlyos, mivel nem érte el azon cégcsoport világszerte elért forgalmának 1%-át, amelyhez a felperes társaságok tartoztak. A hetedik, *United Phosphorus* ügyben hozott végzésben az ideiglenes intézkedésről határozó bíró az ügyre jellemző sajátos körülmények, nevezetesen a világ gazdaságban hónapok óta fennálló, számos vállalkozás értékét és likvid pénzeszközökhöz való hozzájutási képességét befolyásoló súlyos válsághelyzet miatt elismerte a súlyos és helyrehozhatatlan kár bekövetkezésének veszélyét. Márpedig azon cégcsoport, amelyhez a felperes tartozott, jelentős értékvesztést szenvedett el, amely bizonyítja az állítólagos kár súlyosságát. Elismerve, hogy noha már önmagában a kártérítési kereset előterjesztésének lehetősége is elegendő a vagyoni kár főszabály szerint helyrehozható jellegének alátámasztására, az ideiglenes intézkedésről határozó bíró hozzátette, hogy nem köteles „mechanikusan és szigorúan alkalmazni” az erre vonatkozó feltételeket, hanem az adott eset körülményeire tekintettel kell meghatároznia, hogy a sürgősség fennállását milyen módon kell megvizsgálni.

Az adott esetben az ideiglenes intézkedésről határozó bíró többek között figyelembe vette azt a tényt, hogy a szóban forgó termékek betiltásáról szóló határozatot eredményező közigazgatási eljárással párhuzamosan a felperes újra előterjesztette az említett termékek engedélyezése iránti kérelmét az újonnan létrehozott gyorsított eljárás alkalmazásával, amely a termékek piacról történő kivonására előírt határidő lejártát követő néhány hónapon belül befejezhető, és amely keretében valamennyi, a betiltásáról szóló határozatot eredményező eljárásban jogellenesen figyelmen kívül hagyott tudományos adatot benyújthatott. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró álláspontja szerint ésszerűtlen lenne hagyni az olyan termék forgalmazásának betiltását, amelyről feltételezhető, hogy a forgalomba hozatalát csupán néhány hónappal később engedélyezik. Másfelől, több körülmény is arra utalt, hogy a felperes érintett piacra való visszatérése igen nehéz lenne, mivel a legfontosabb időszakban valószínűleg nem rendelkezne a termék vonatkozásában elérhető beszerzési forrással. E következtetést támasztotta alá az érdekek egyensúlyának szempontjából az a megállapítás is, hogy a közigazgatási eljárás viszonylag lassú volt, ami bizonyítja, hogy maga a Bizottság sem látott különös okot arra, hogy a szóban forgó terméket amilyen gyorsan csak lehet, kivonják a forgalomból, továbbá az a körülmény, hogy maga a megtámadott határozat tizenhárom hónapos határidőt határozott meg a felhalmozott készletek kiárúsítására, ami pedig arra utal, hogy a termék aligha jelentett komoly veszélyt a közegészségre. A *fumus boni iuris* meglétét az eljárásban elfogadták, mivel az alapügyben előterjesztett kereset *prima facie* összetett, érzékeny és nagyfokú szaktudást igénylő kérdéseket vetett fel, amelyek alapos vizsgálatot igényeltek, amely vizsgálat az ideiglenes intézkedés iránti eljárás keretében nem végezhető el, hanem annak az alapeljárás tárgyát kell képeznie.

A sürgősségre vonatkozó feltételt illetően a Törvényszék elnöke a T-159/09. R. sz., *Biofrescos kontra Bizottság* ügyben 2009. május 25-én hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé), a T-196/09. R. sz., *TerreStar Europe kontra Bizottság* ügyben 2009. július 10-én hozott végzésében (az

EBHT-ban nem tették közzé) és a T-238/09. R. sz., *Sniace kontra Bizottság* ügyben 2009. július 13-án hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé) elutasította az ideiglenes intézkedés iránti kérelmeket, mivel a felperesek a kérelmük elutasítása esetén várható „legkedvezőtlenebb esetek” formájában egyszerű feltételezéseket adtak elő, ahelyett hogy részletes és hivatalos iratokkal alátámasztott konkrét és precíz adatokat szolgáltatnak volna, amelyek bizonyíthatnák, hogy milyen helyzetbe kerülnének minden valószínűség szerint, amennyiben a kért ideiglenes intézkedéseket nem rendelnék el.

A Törvényszék elnökének T-52/09. R. sz., *Nycomed Danmark kontra EMEA* ügyben 2009. április 24-én hozott végzésének (az EBHT-ban nem tették közzé) alapjául szolgáló ügyben egy vállalkozás, amely egy bizonyos gyógyszerre vonatkozóan a Bizottságtól forgalombahozatali engedélyt kívánt kérni, az alkalmazandó szabályozás értelmében köteles volt előzetesen az Európai Gyógyszerügynökséghez (EMA) fordulni a forgalombahozatali engedély iránti kérelmének érvényesítése végett. Mivel az EMA az érvényesítést megtagadta tőle, a vállalkozás ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő annak megelőzése érdekében, hogy egy másik gyógyszeripari vállalkozás megelőzze és forgalombahozatali engedélyt szerezzen egy versenyző termékre. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró e kérelmet elutasította, megjegyezve, hogy a szóban forgó gyógyszer forgalomba hozatalával kapcsolatos késedelemmel okozott kár tisztán hipotetikus jellegű, amennyiben jövőbeli és bizonytalan események bekövetkezését feltételezi: az ilyen forgalomba hozatal ugyanis egyáltalán nem tekinthető adottnak, hiszen a forgalombahozatali engedély Bizottság általi megadásától függ, mivel a felperesnek még csak szándékában állt e forgalombahozatali engedély iránti kérelem előterjesztése az EMA előtt folyamatban lévő érvényesítési eljárás sikeres befejezését követően, továbbá mivel a felperes nem határozta meg pontosan azon konkrét veszély valószínűségét, hogy a forgalomba hozatalért folyó küzdelemben más versenytárs vállalkozások megelőzzék, és nem is jelölt meg olyan vállalkozásokat, amelyek már megindították egy helyettesítő termék vonatkozásában a forgalombahozatali engedély iránti eljárást. Hasonló volt a helyzet a Törvényszék elnökének T-457/08. R. sz., *Intel kontra Bizottság* ügyben 2009. január 27-én hozott végzése (az EBHT-ban nem tették közzé) alapjául szolgáló ügyben, amely az EK 82. cikk alkalmazásával kapcsolatos eljárás keretében hozott bizonyos intézkedésekre vonatkozott. A felperes a Bizottság előtti közigazgatási eljárás befejezése előtt kívánta elkerülni az említett eljárásban a védelemhez való jogának megsértésével hozott végleges határozat következményeit. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró álláspontja szerint az állítólagos kár bekövetkezése egy jövőbeli és bizonytalan eseménytől, nevezetesen a felperesre nézve hátrányos, végleges bizottsági határozat meghozatalától függött: nem csupán az ilyen határozat meghozatala nem volt bizonyos, hanem az abból esetlegesen eredő kárt okozó hatások sem voltak helyrehozhatatlanok, mivel a felperes kérheti az ilyen határozat megsemmisítését, illetve felfüggesztését.

A T-352/08. R. sz., *Pannon Hőerőmű kontra Bizottság* ügyben 2009. január 23-án hozott végzésben (az EBHT-ban nem tették közzé), amely a Bizottság nemzeti hatóságok számára a jogellenesnek minősített állami támogatások visszatéríttetését elrendelő határozatára vonatkozott, az ideiglenes intézkedésről határozó bíró a sürgősség fennállásával kapcsolatos elfogadhatósági feltétel vizsgálatával kapcsolatban irányadó időpontról határozott, és hangsúlyozta, hogy a sürgősséget megalapozó körülményeket főszabály szerint olyan ténybeli és jogi elemek alapján kell meghatározni, amelyek az ideiglenes intézkedés iránti kérelem előterjesztésekor fennálltak, úgy, ahogy azokat e kérelemben előadták. Ebben az ügyben a Bizottság határozata előírta, hogy a visszatérítendő támogatások összegének az említett hatóságok általi kiszámításának egy sajátos, a jogalkotó által meghatározandó számítási módszerrel kell alapulnia. Márpedig a szóban forgó támogatások kedvezményezettje által az említett határozattal szembeni végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem előterjesztésének időpontjában a jogalkotási eljárás még csak a törvénytervezet előkészítésének a szakaszában járt, amely a parlamenti vita során még módosítható, így nem állt

rendelkezésre a visszatérítési eljárást szabályozó végleges jogi háttér. Az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet ezért idő előttinek minősítették.

Az ideiglenes intézkedésről határozó bírónak több alkalommal kellett határoznia állítólagosan súlyos és helyrehozhatatlan vagyoni jellegű kár tárgyában. A fent hivatkozott *United Phosphorus kontra Bizottság* ügyben hozott végzésben tisztán vagyoni jellegűnek minősítette a felperesnek okozott kárt, nevezetesen a piac és az ügyfelek egy részének elvesztését, megállapítva, hogy a felperes piaci részesedésének helyrehozhatatlan megváltozása csupán akkor kezelhető azonos módon a piacról való teljes eltűnés kockázatával, és akkor igazolhatja a kért ideiglenes intézkedés elfogadását, ha azon piaci részesedés, amely helyrehozhatatlanul elveszhet, kellően jelentős, figyelembe véve többek között azon cégcsoport tulajdonságait, amelyhez az érintett vállalkozás tartozik. A cégcsoport fogalmát illetően az ideiglenes intézkedésről határozó bíró a T-199/08. R. sz., *Ziegler kontra Bizottság* ügyben 2009. január 15-én hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé, fellebbezett) figyelembe vette a mintegy száz, egymáshoz szorosan kapcsolódó és közös érdekekkel rendelkező társaságból álló hálózatban részt vevő társaságok közötti gazdasági kapcsolatot.

A közbeszerzési és kiválasztási eljárások terén a T-511/08. R. sz., *Unity OSG FZE kontra Tanács és EUPOL Afghanistan* ügyben 2009. január 23-án hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé), valamint a fent hivatkozott *TerreStar Europe kontra Bizottság* ügyben hozott végzésében az elnök megerősíthette az ítélezési gyakorlatban nemrég bekövetkezett változást,³⁶ megállapítva, hogy a „kiválasztásra való esély elvesztése” vagyoni értékben kifejezhető, amely vagyoni érték lehetővé teszi az elszenvedett kár teljes megtérítésére vonatkozó kötelezettség teljesítését. Ezért az elnök elutasította azon érvelést, miszerint a kár helyrehozhatatlan, mivel nem számszerűsíthető.

Végül a fent hivatkozott *Sniace kontra Bizottság* ügyben a Bizottság egy olyan határozata végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemről volt szó, amelyben a Bizottság elrendelte, hogy a nemzeti hatóságok téríttessék vissza a kedvezményezett vállalkozással a jogellenesnek minősített állami támogatást. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró megerősítette azon ítélezési gyakorlatot, miszerint a felperesnek kell bizonyítania az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben, hogy az alkalmazandó nemzeti jog értelmében a vitatott állami támogatás azonnali visszatérítésével szemben számára nyitva álló jogorvoslati lehetőségek nem teszik lehetővé, hogy elkerülje a – különösen a vagyoni helyzetére tekintettel – súlyos és helyrehozhatatlan kár bekövetkezését. Ezt az ítélezési gyakorlatot alkalmazta a Törvényszék elnöke a T-149/09. R. sz., *Dover kontra Parlament* ügyben 2009. június 8-án hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé) és a fent hivatkozott *Biofrescos kontra Bizottság* ügyben hozott végzésében, az említett ügyekben felmerült tényállások nyilvánvaló hasonlóságára tekintettel. Az e két utóbbi végzés alapjául szolgáló ügyekben ugyanis az ideiglenes intézkedés iránti kérelem egyrészt az Európai Parlament által az egyik képviselő részére jogalap nélkül kifizetett parlamenti juttatások visszatérítésére vonatkozott, ahol a Parlamentnek a nemzeti bíróság előtt kellett eljárást indítania a visszatérítés iránt, és másfelől a Bizottságnak a nemzeti hatóságok számára egy vállalkozás által fizetendő behozatali vám beszedését elrendelő határozatára. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró ezért megállapította, hogy nem áll fenn sürgősség, mivel semmi nem utalt arra, hogy a felperesek számára nyitva álló belső jogi eljárások nem teszik lehetővé az állítólagos kár elkerülését.

³⁶ A Törvényszék elnökének a T-41/08. R. sz., *Vakakis kontra Bizottság* ügyben 2008. április 25-én hozott végzése (az EBHT-ban nem tették közzé).